

DELAVSKA POLITIKA

POLITIČEN DNEVNIK

Št. 29.

V Ljubljani, petek 5. februarja 1926.

Leto I.

Izhaja vsak delavnik ob 11. dopoldne.

Uredništvo je v Ljubljani, Breg štev. 12./II.

Rokopisi se ne vračajo.

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Uprava: Ljubljana, Breg 10-12. pritličje.

Ček. račun: 14.335. Reklamacije se ne frankirajo.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno: v Ljubljani in po pošti 20.— Din, po raznašalcih izven Ljubljane 22.— Din, za inozemstvo mesečno 32.— Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovalne in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. Debelo tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega značaja, stane beseda 1.— Din. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta 2.25 Din. Pri večjem številu objav popust.

Vse za vero, dom in stranko.

Naša politična javnost in naša mlada država doživljata in preživljata vsak dan nove krize in vladne izpremembe. Bogata pravijo, da je naša država in da bi gospodarsko življenje moglo v njej sijajno cveteti vsled obilice pridobnin vseh gospodarskih panog in naravne raznolikosti. Pa čudno, mi moremo govoriti in čutiti bogastvo samo na krizah, na preminjajočih se vladah. Krize so pri nas namreč jako drage, nove vlade še bolj, sestavljanje vlad pa tudi ni poceni. Seveda, ker je treba krize reševati, in ker je vladna, zdaj strankarska kriza in tudi osebnostna kriza vedno na površju, ni čudno, da ni časa za reševanje gospodarske krize, ki so jo ustvarili neosnovano visoki davki, slaba valutna kalkulacija, enostransko razmetavanje državnega denarja, ter nesocialna neurejenost industrije. Opažamo pa, da ta gospodarska kriza in tudi državna kriza gre v smer, ki bo nujno rodila samo dvoje stanov: na eni strani absolutni kapitalizem s svojo brezobzirno reprezentanco, na drugi strani bedno delavstvo in bedno uradništvo, propadajoča obrt in izmzgane zadolžene kmetije po deželi. Tako se bomo do dobra približali razmeram v Rumuniji.

V naših strankah je vedno polno govora o idealizmu, debate v skupščini se razpletajo v okviru osebnostnega izpodrivanja, klerikaleu pobijejo predlog, ki naj je magari dober, demokrati, demokratom pa istotako klerikalei, to pa zato, ker so vsi tako dobri državljani, da jim je stranka več kot država. Naš parlament je včasih čisto sličen srednjeveškemu cerkvenim zborom, koder so se prerekli o pristnosti Veronikinega prta in Kristusovih las. V našem parlamentu se v tako ogromni gospodarski krizi debatira o stvareh, ki bistveno prav nič ne spadajo v najnujnejši vladni delokrog. Znano nam je, da je prejšnji prosvetni minister pozabil na vsa druga vprašanja prosvete, pozabil na popravljanje in zidanje šol, pač pa določil, vsaj slovenskim šolam, da morajo učenci šteti recimo ne triindvajset, ampak dvajset tri. Znano nam je, da je vojno ministrstvo nabavilo od Čehov in Francozov njim poslano reparacije — Mauzer-puške; Manlicherove zmetalo v skladišča; pozabilo pa, da se podirajo kasarne, da je moštvo raztrgano in da posamezne občine že zdavnaj tožijo erar za neplačano najemnino mestnih kasarn. Vemo, da se pri presojanju kvalifikacij ne ozira na faktične sposobnosti, pač pa se vse opredeljuje in nastavlja po strankarski pripadnosti, to je taki pripadnosti, ki je vseč vsakokratnemu ministrstvu tega ali onega resorta. In če pripadnost ni v skladu, sledi odpuščanje in novo nastavljanje in če ni druge pomoči in če še ni mogoče na zunaj popraviti položaja poslancev, ali sploh visokih

Radića iščejo.

Belgrad, 5. febr. Kakor izgleda, so si sedaj radikali oskrbeli za proračun tudi brez radićevcev potrebno večino. Zato so radikali začeli javno diskusijo o neumestnem in nepravilnem Radićevem nastopanju. Kljub temu pa seveda niso izključena razočaranja tudi v nasprotni smeri. Zanimivo je namreč to, da grozi z demisijo dr. Simonović minister za socialno politiko. Ravno Simonović je namreč tisti minister, ki bi ga radićevci že davno radi vrgli in ki je ves čas vodil »protisporazumaško« politiko. Zato bi ne bilo nobeno presenečenje, če bi bila to zadnja koncesija radićevcem in sicer na Maksimovićev in Petrovićev račun pa na ta način zavrl polom sporazumaške politike.

Težave češkega parlamenta.

Praga, 5. febr. Češka koalicijska vlada, ki je na podlagi volilnega izida morala pritegniti v koalicijo še druge stranke, razpolaga v parlamentu z zelo pičlo večino. Poleg tega pa je vsled raznoličnosti političnih tendenc v koaliciji sami za stvarno delo skoro nesposobna. Zato odlaša s sklicanjem rednega zasedanja, vsaj ne more predložiti parlamentu nobenega važnejšega zakonskega predloga in celo regulacije plač državnega uradništva ne more za vse vladne stranke zadovoljivo rešiti.

Opozicija je uporabila to ugodno priliko in na pobudo nemških socialnih demokratov zahtevala v smi-

Radića pa iščejo. Napovedujejo njegov skorajšnji povratek, priporočali so že, da bo prekinil svojo dalmatinsko turnejo, kljub temu pa ga še ni v Belgrad in Pašić je začel razgovarjati pač kar s Pavlom Radićem.

Kaj sta razpravljala, o tem ni bilo mogoče zvedeti ničesar. Vsekakor pa je Pašić najbrže opozoril Radića na javne izpade in kritike, ki jih navaja po svojih shodih Radić.

Doslej skrita in latentna kriza je postala javna in v najkrajšem času bo začel z zaslišavanji parlamentarcev tudi drugi ustavni faktor. Kakor izgleda, pa bo ta kriza hujša in tudi za radikalno stranko usodnejša, kakor pa so bile dosedanje.

slu parlamentarnega poslovnika takojšnje sklicanje parlamentarne seje.

Ker pa bi pomenilo sklicanje parlamenta sedaj medvomno velik uspeh za opozicijo, zato je vladna večina opozicijsko zahtevo po sklicanju parlamenta iz formalnih razlogov zavrnila. Vladni komunikacije pravi, da so posamezni podpisi predvsem komunističnih in slovaških poslancev ponarejeni in zato zahteva ne odgovarja določilom poslovnika.

Kljub temu vladnemu sklepu pa je računati s skorajšnjim sklicanjem parlamenta in s hudimi parlamentarnimi političnimi boji.

Nemčija vstopi v zvezo narodov.

Berlin, 5. febr. Zunanjepolitični odsek državnega zbora je pooblastil danes z večino glasov državno vlado, da prijavi svoj vstop v zvezo narodov. Z 9 glasovi večine je sprejel zunanjepolitični odsek sledeči sklep:

Po poročilu zunanjega ministra nima zunanjepolitični odsek nobenih pomislekov, da bi se poslužila vlada pooblastila, ki ga ji daje zakon od 28. novembra 1925 in zato zavrača razpravo vseh predlogov,

ki hočejo odložiti ali otežiti Nemčiji vstop v zvezo narodov.

S tem sklepom bo odpadla razprava vseh nemško-nacijonalnih in komunističnih predlogov. Po tem sklepu je povabil ministrski predsednik vse ministrske predsednike posameznih pokrajin na skupno sejo. Sedaj bodo razpravljali v Nemčiji le še o obliki prošnje za vstop v zvezo narodov. Na tej seji je zagovarjal vstop Nemčije v zvezo narodov zunanji minister Stresemann.

Revolucionarni puč na Portugalskem.

Lisabona, 5. febr. V Campolideju pri Lisaboni so vprizorili nekateri radikalni elementi revolucionarni puč na tamošnje vojašnice, ki pa se je popolnoma ponesrečil. Te revolucionarje je vodil polkovnik Esteves s pomočjo dveh častnikov, katerim so se priključili tudi maloštevilni civilisti. Tudi iz drugih krajev poročajo o uporih. Tako so se uporniške

osebnosti, jih v enem dnevu hkrati imenujejo na visoka in draga mesta, pa jih istočasno vpokojijo, seveda z mastno pokojnino, ki včasih vsled raznih naključij sega cela leta nazaj. Seveda, usluga za uslugo. In »idealna« vlada potem pridiguje o »štednji« in se sama hvalisa, koliko je prištedila.

Kriza in ogroženje vitalizma delavstva, kmeta in obrtnika pa raste, rastejo dolgovi, narašča ogromno število brezposelnih — vse v znamenju vladnega »idealizma«.

Kogar bog ljubi, ga tepe, kogar vlada ljubi, ga izžema, je precej žalostna »resnica«, mi bi se te ljubezni silno radi otresli.

SOCIJALISTIČNA ORGANIZACIJA INDUSTRIJE.

London, 5. febr. Delavska stranka je sklenila predložiti zbornici dodatni predlog k prestolnemu govoru. V tem predlogu zahteva stranka načelo državne lastnine in demokratično kontrolo najvažnejših prometnih naprav. O tem predlogu se bo vršila v zbornici takoj dvodnevna razprava, predlog pa bo utemeljil prvi Snowden.

RUMUNSKA AGRARNA STRANKA IN RUSIJA.

Bukarešta, 4. febr. „Adeverul“ priobčuje razgovor s profesorjem Sterejem, voditeljem rum. agrarne stranke. O odnošajih morebitne bodoče agrarne rumunske vlade do sovjetske Rusije je Stere izjavil: Mi nimamo pravice, da bi se vmešavali v notranje razmere. Ker prenaša ruski narod že toliko časa brez odpora sovjetski režim, kaže, da mu ta režim prija in ugaja. Ni naša stvar, da bi mi kazali Rusiji pot, po kateri naj hodi. Zato je agrarna stranka odločno za to, da se Rusija tudi pravno prizna. Seveda pod pogojem, da sklene sovjetska Rusija z Rumunijo mir, ki bi zajamčil nedotakljivost medsebojnih meja.

STRAŠNA BILANCA.

Bochum, 5. februarja. Eksplozijska katastrofa v Bochumu, ki je zadnjo soboto zahtevala zopet devet žrtev, je naravno obrnila pozornost na strašno in grozno statistiko rudarskih nezgod v nemškem rudarstvu. Z grozo mora človek čitati statistiko nezgod in smrtnih slučajev, ki jih je zahtevalo rudarstvo v Porurju v letu 1925. V letu 1925. se je težko ponesrečilo v Porurju skoro 75.000, smrtno ponesrečilo pa več kot 1000 rudarjev.

LEV IN NJEGOV KROTILEC.

Monakovo, 5. febr. Pri torkovi predstavi v Kronejevem cirkusu je podivjani lev napadel krotilca Heliona in ga smrtno nevarno ranil. Helion se je šele pred 4 dnevi vrnil iz bolnice, kjer se je zdravil vsled poškodb, ki jih je tudi dobil od zbesnelega leva. Trpek in grenak je tak zaslužek v sijaju cirkuške luči.

Borza.

Curih. Belgrad 9.145 (9.135), Budimpešta 72.60 (72.60), Berlin 123.50 (123.50), Italija 20.87 (20.80), London 25.2375 (25.2325), Newyork 518.75 (518.75), Pariz 19.49 (19.50), Praga 15.355 (15.335), Dunaj 73.05 (73.05), Atene 7.37, Bukarešta 2.245 (2.2275), Sofija 3.60 (3.60), Madrid 73.40, Varšava 72.60 (72.50), Amsterdam 208.20 (208.15), Bruselj 23.57 (23.575), Kopenhagen 128.25, Stockholm 138.87 (138.80), Oslo 105.65.

Dunaj. Devize: Belgrad 12.495, Kodanj 175.20, London 34.51, Milan 28.52, Newyork 710, Pariz 26.61, Varšava 97.85. Valute: dolarji 708, lira 28.45, dinar 12.47, češkoslovaška krona 20.97.

Praga. Devize: Lira 136.20, Zagreb 59.75, Pariz 127.175, London 164.12, Newyork 33.70.

Moderno Prometejstvo.

Bajka o Prometeju, ki je bogovom ukradel ogenj in ga podaril človeštvu, je za nas le še poetična povest iz primitivne dobe naših dedov, ko kapitalizem še ni zajel v svoje neizprosne kremplje tudi te vrednote človeštva, ognja, ali kakor nam je ustvarila tehnika njegovo funkcijo v žveplenkah. Žveplenke spadajo že v zgodovino, govoriti moremo le o vžigalicah, ki ne vsebujejo več fosforja. Če jih upotrebljavamo in ogledujemo, pač ne mislimo na dejstvo, da so prav te zgradile najpopolnejši in največji trust, švedsko-ameriško družbo, ki poseduje kapitala v akcijah čez 200.000.000 zlatih mark. Ta družba je znala ubiti vso drugo industrijo in s svojo poplavitvi ves svet. Le Poljska, Letlandija in Turčija imajo svoj monopol in v teh državah ne sme prebivalstvo rabiti drugih vžigalic kot monopolskih.

Tako so znali moderni Prometejci, kapitalisti, švedski, angleški in ameriški poplaviti vse druge dežele in zgodovina vžigalic je zgodovina kapitalizma. In prav pri tem malenkostnem objektu, kot so vžigalice, moramo natančno študirati kako si je posamezna grupa ljudi znala osvojiti nabavo in si nagromaditi neverjetnih dobičkov in si ustvarila svoj ogromni trust. Ta trust ima svoje lastne banke, neprodne gozdove, nešteto kemičnih tovarov, povsod preprežene trgovske organizacije, eksportna skladišča in na tisoče in tisoče papirnic. V ameriških gozdovih se za ta trust muči na tisoče delavcev, se peha po papirnicah, žagah, pri kolesju strojev se giblje na stotine rok vseh mogočih narodov. Za trust drda nešteto železniških vozov po vseh deželah, plovejo ladje po morju, poslujejo banke, poslovalnice beležijo vsak dan številne nesreče, advokati pomagajo uničevati najmanjšo konkurenco, inženirji delajo načrte za nove tovarne — vse, vse po navodilih vsegamogočnega trusta, kapitalista Moloha Svedije in Amerike. Švedsko-ameriški trust zadnji čas napenja vse sile, da poplavi s svojo produkcijo tudi Nemčijo. In trust bo zmagal: kajti pri trustu je »prijatelj človeštva« Rokefeller in je pri njem sladkorni kralj Havemayer in slični, ki imajo največ denarja in najboljše stroje in najcenejše delavce. Odjemalcev pa na milijone. In pri slednji vžigalici, ki gori v Peru, na Finskem, Kitajskem ali Japonskem, zaslužijo kapitalistični bogovi tega trusta odlomek centa.

Ni pa več dolgo, ko bo novi Prometej vžigal luč, pri kateri ne bodo trustovci nič zaslužili, čeprav se imenujejo Rokefeller in Havemayer.

Redukcija ministrstev.

Ali kaj briga delavstvo nameravana redukcija?

Kjer je preveč ministrov, ki hočejo vladati po receptu absolutizma in zlasti, če kot funkcionarji ne poznajo

svojih nalog, je vlada slaba. V naši državi imamo 19 ministrstev. Vodi jo jih skoro izključno ljudje brez vsakršnega zmisla za socialna vprašanja naroda. Vladajoči krog politikov izbira vlado in ta tudi služi zaradi svoje političnega sorodstva in medsebojne naklonjenosti namenom »izvoljene« kroga.

Kako malo čuta odgovornosti imajo vladni krogi, dokazuje prav te dni demokratsko časopisje (pozno spoznanje!), ki poroča, da znaša davčni prebitek samo v mesecu novembru 1925. 151 milijonov dinarjev ter se vprašuje, kam vendar gredo ti veliki prebitki, ki so v sedmih letih silno narasli. Belgrajska vlada namreč vseh sedem let ni predložila nobenega računskega zaključka o svojem državnem gospodarstvu, dasi bi to morala storiti vsako leto. Iz tega sledi, da se tam gospodari in gospodari, ne da bi kdo čutil kako odgovornost napram javnosti.

Pa pustimo to.

Že dalje časa se bavijo v belgrajski vladi z odpravo nekaterih ministrstev. Jasno je pa, da pri tem ne mislijo na razpust vojnega ministrstva, marveč v prvi vrsti na ministrstvo socialne politike, ki se jim zdi nevarno zlo, in še dva ali tri druga ministrstva. Nismo proti odpravi nepotrebnih ministrstev, ali to, kar menijo napraviti z ministrstvom za socialno politiko, to pa pomeni krvav atentat na socialno politiko in delavsko varstvo v državi.

Socijalnopolitične zadeve, kolikor tega že niso storili, nameravajo razmetati po raznih ministrstvih (prometnem, za trgovino in obrt in za notranje stvari), tako da bodo o socialnopolitičnih zadevah v bodoče odločevale le one podjetniške sile, ki imajo ravno nasprotni interes kakor delovni sloji te ali one skupine. Ta razdelitev socijalnopolitičnih zadev na resortne, ki so po naravi sovražni socijalni politiki, pomeni, da je vlada zadržala socijalni politiki v naši državi vrv okolo vratu.

Prvotni problem socijalnopolitičnih ustanov v državi je bil še precej moderen in v ponos bi bil reakcionarni državi, če bi ga bila izvedla, vsaj kolikor smemo to pričakovati od meščanske družbe. Toda zgodilo se je drugače. Dasi je pod vplivom povojnih razmer vlada akceptirala prvotni razmeroma liberalen socijalnopolitični program, pa sedaj zato bolj hiti demontirati vse, kar diši po socijalni politiki in napredku. Zadnji korak k tej demontažni politiki je opustitev ministrstva za socialno politiko in potaknjenje pozameznih delov tega ministrstva v različna druga ministrstva.

Zahteva delavstva v tem vprašanju je: Ako se ministrstvo za socialno politiko že mora opustiti, potem morajo biti vse socijalnopolitične zadeve prideljene enemu samemu ministrstvu kot samostojna sekcija, ker je sicer izključeno vsakršno smotreno etnotno delovanje, pač pa so odprta vrata kapitalističnim intrigam desetkrat bolj za po-

speševanje demontaže in anarhije v socijalnopolitični zakonodaji.

Delavstvo naj ne prezre nevarnosti, ki grozi!

Domisli Romaina Rollanda.

Le eno junaštvo je na svetu: »Gledati svet, kakor je, in ga ljubiti.«

Najkrivičnejši od vseh je, ki dela zlo iz slabosti, ki se tega zaveda, to obžaluje, a vendar še nadalje greši.

Ni zmagovalcev, samo premaganci so.

Poraz enega ljudstva je poraz vsega človeštva, zakaj vsi narodi so drug drugemu potrebni. Zedinjenje vseh narodov bi bila edina prava zmaga. Vsaka druga zmaga upropašča zmagovalce i premagance.

Industrijalna kriza in industriji.

Na avstrijski industriji leži breme ogromne brezposelnosti. Medtem ko je prizadeto delovno ljudstvo, zborujejo na Dunaju predstavniki avstrijske industrije, in sicer v svečani palači na Schwarzenbergovem trgu.

Kaj so storili v tej smeri, da pride brezposelno ljudstvo zopet do dela, zaslužka in kruha? V Avstriji je mnogo podjetnikov, ki so znali najti novih virov pridobivanja in novih tržišč v svetu. Noben delavec ne bo tem ljudem zameril, zakaj tudi oni delajo, vrhu tega pa delavstvo ne vidi sovražnika v poedinih osebah, temveč v kapitalizmu v splošnem. Samo kapitalizem kot tak je sovražnik delavstva, ne pa posamezni kapitalisti.

Zato tu ne govorimo o posameznih kapitalistih, temveč o razredu, ki obvlada produkcijska sredstva in povljuje delovnemu razredu. Besedniki podjetnikov zborujejo v slavnostni dvorani! Kaj povedo stotisočem, ki jih je kriza vrgla iz njihovih podjetij? Kaj poreko tisočglavi množici, ki radi pomanjkanja dela strada? In to radi krize, ki so jo povzročili baš ti gospodje, ki baš sedaj zborujejo!

Gospodje tožijo o davkih. — Poznamo to staro pesem! Davki so previsoki! Res je. Kdo pa jih plačuje? Kaj ne ljudstvo? In kar se tiče takozvanih socijalnih bremen? Gospodje pravijo, da so pretežki. Pred štirimi desetletji so prav tako tarnali radi enajsturnega delavnika kot godrnjajo danes radi uvedbe osemurnega delovnega dne. To je stara, dolgočasna pesem o davkih, ki res tare vse sloje, glede katere pa se denarni mogotei niso upravičeni pritoževati.

Pred kratkim je izšla knjiga Alfreda Mond, enega največjih industrijev sveta. Mond je izrazil predstavnik kapitalizma. Socijalizem pomenja po njegovih nazorih pogin sveta in človeštva. Avtor je bil dalje časa predsednik mogočne organizacije britanskih industrijalev. Vendar govori o davkih precej drugače kot naši industrijaleci. Davki? Jedva jih v svojem

delu omenja, dasi je angleški pridobinski davek hujši od vseh drugih držav. »Socijalna bremena« — visoke mezde, kratak delovni čas in energično socijalno skrbstvo — so dala delavstvu visoko proizvajalno silo, ki je privedla Britanijo do svetovnega gospodarstva na polju industrije.

Tako je pisal Mond.

Tudi naši industrijaleci so nedavno zborovali in razpravljali o industrijski krizi.

Pa primerjajmo sedaj naše in dunajske industrijalece pa Angleža Alfreda Mond.

Razume se: angleški Alfred Mond je ravno tako razredni nasprotnik delavcev, kakor naš ali pa avstrijski podjetnik. Nič bolj popustljiv in nič bolj mehak!

Seveda, Alfreda Mond je vzgojila angleška demokracija. Kdaj pa je naša industrija iskala stika z industrijalnim delavstvom? Za naše industrijalece ne obstoja potreba po zaščiti delovne sile, ne potreba po starostni omejitosti preskrbi in preskrbi v brezposelnosti. Ravno na delavčev račun hoče naša industrija črpati svoj dobiček.

Ker pa naši industrijaleci tako delajo in le v tem pravem uveljavljajo svoje zahteve, zato vidimo, da je zanje skrb po zboljšanju produkcije in produktivnosti posameznih industrijskih panog — zadnja briga.

Dasi bi moral naša industrija ravno v tehničnem izpopolnjevanju, stopnjevanju produkcije iskati svoje rešitve in napredka. Zato pa je seveda predpogoj, da se industrijski podjetnik zaveda važne funkcije, ki jo vrši delavčeva roka v obratu.

Konkurenčne sposobnosti in svetovne konkurence sploh ne bo dosegla naša industrija dotlej, dokler bo boj proti delovni sili, boj proti delovnemu človeku industrijalne zveze glavno in prvo opravilo.

Pravijo...

da imajo klerikalci glede svoje avtonomistične zakonodajne misli le svoj prav. Da, tudi radikali uvidevajo to. Posebno glede poslanske avtonomije bo treba nekaj ukreniti. Le pri centralistični ureditvi je mogoče, da hodi Radič v Pašičev zelnik na zelje, pa se ne boji ne praznikov niti nedelje.

Brez zeljnatih glav bi zato lahko zaključil svoje poslovno leto leni radikalni poslanec, brez poslanskega mandata bi lahko ostal dalmatinski radikalec.

Zato bodo z uredbo, zakonom začrtali meje poslanske. V svojih mejah bo smel samo radikalni poslanec obirati zeljnate glave, pa služiti poslanske dijete.

Taka avtonomija bi tudi radikalom in Pašiču prijala in je seveda v interesu države in domovine, da le eden izžema in cufa jugoslovanske zeljnate glave.

Charles Dickens:

29

Božična pesem

v prozi.

„Duh prihodnosti!“ zaječi, „trepetam pred teboj bolj ko pred katero prikaznijo, ki sem jo videl. Ker pa vem, da je tvoj namen, mi storiti dobro, in ker upam postati drugačen človek, kakor sem bil, sem pripravljen iti s teboj s hvaležnim srcem. Nočeš govoriti z menoj?“

Duh mu ne da odgovora. Roka meri pred njima v daljavo.

„Vodi me!“ dé Scrooge. „Vodi me! Noč se naglo krči in čas mi je drag, vem. Vodi me, duh!“

Prikazen odhaja, kakor je prihajala. Scrooge sledi v senci njene obleke, ki ga drži (kot se mu dozdeva) pokonci in ga nese odtod.

Komaj se vidi, kdaj vstopita v mesto; mislil bi preje, da raste mesto okoli njiju in ju obdaja samo od sebe. Ze sta v njegovem srcu, na borzi, med trgovci, ki hitijo semintja, cingljajo z denarjem v žepih, se pogovarjajo v gruclah, gledajo na ure in se zamišljeni poigravajo z velikimi zlatimi pečatniki na verižicah itd., kakor jih je Scrooge pogostoma videl.

Duh obstoji pri majhni skupini trgovcev. Ko opazi Scrooge, da kaže roka proti njim, stopi naprej, da bi slišal njihov pogovor.

„Ne,“ pravi debeluh z ogromnim podbradkom, „jaz ne vem mnogo o tem. Vem samo, da je mrtev.“

„Kdaj je umrl? poizveduje drugi.

„Zadnjo noč, menim.“

„Kaj mu je vendar bilo?“ vpraša tretji in vzame iz velike škatle precejšnjo količino njuhalnega tobaka. „Mislil sem, da ne bo nikoli umrl.“

„Bog ve,“ pravi prvi zehaje.

„Kaj je storil z denarjem?“ vpraša rdečeličen gospod z višjim izrastkom na koncu nosa, ki se trese liki podbradek purana.

„Jaz nisem slišal nič,“ dé mož z velikim podbradkom in zopet zazeha. „Zapustil ga je morebiti družbi. Meni ga ni; to je vse, kar vem.“

Šala izzove splošen smeh.

„Najbrž bo pogreb neznaten,“ dé isti govornik; „kajti kakor resnično živim, ne poznam nikogar, ki bi se ga udeležil. Kaj, če bi se spravili skupaj in šli za njim prostovoljno?“

„Nimam nič proti, če je za mesni zajtrk preskrbljeno,“ omeni gospod z izrastkom na nosu. „A nakrmiti me morajo, če bom zraven.“

Zopet smeh.

Meni je vsekakor med vami vsemi najmanj do tega,“ reče prvi govornik; „nikdar namreč ne nosim črnih rokavic in nikoli ne uživam mesnega zajtrka. Pa žrtvoval se bom in šel, če gre še kdo. Če mislim, si nikakor nisem v svesti, da si nisva bila najboljša prijatelja; kajti imela sva navado obstati in govoriti, kadar sva se srečala. Pozdravljeni!“

Govorilci in poslušalci se razpršijo in pomešajo med druge gruče. Sami znanci Scroogejevi! Scrooge gleda duha z vprašujočimi očmi.

Odpolžita na cesto. Prst prikazni meri na dve osebi, ki sta se pravkar sestali. Scrooge spet

prisluhne v nadi, da se mu voz razreši.

Tudi ta dva sta mu dobro znana; sta bogata in ugledna trgovca. Scrooge si je vedno prizadeval, da bi imela dobro mnenje o njem; glede trgovine seveda, samo glede trgovine.

„Kako se imaš?“ vpraša prvi.

„In ti?“ odvrne drugi.

„Dobro!“ dé prvi. „Stari skopac“ je torej nazadnje dobil, kar mu je šlo?“

„Pravijo,“ odvrne drugi. „Mrzlo je, ne?“

„Kakor se za Božič spodobi. Ti se ne drsaš?“

„Ne, ne. Imam drugih skrbi preveč. Pozdravljeni!“

Ne besedice več. Njiju srečanje, razgovor in ločitev.

Scrooge se je spočetka nemalo čudil, da pripisuje duh važnost navidez tako vsakdanjim pogovorom; ko pa čuti, da morajo imeti skrit namen, jame resno preudarjati, kaj bi to bilo. Komaj si je mogoče misliti, da so v kaki zvezi s smrtjo Jakoba, njegovega bivšega družabnika. To je brez dvoma stvar preteklosti, a področje te posesti je prihodnosti. Tudi jih ne more spraviti v zvezo z nikomur iz svoje neposredne bližine. Ne dvomi pa, da vsebujejo, o komurkoli že veljajo, skrit nauk za njegovo lastno poboljšanje; sklene, zapomniti si vsako besedo, ki jo sliši in vsako stvar, ki jo vidi; zlasti hoče opazovati svojo senco, čim se pojavi. Pričakuje, da mu bo odkrito vedenje njegovega bodočega bistva konec niti, ki ga pogreša in mu pomagalo razrešiti ta zagonetni voz.

(Dalje prih.)

Kultura.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI.

Drama.

Začetek ob 20. uri.

petek, 5. febr.: Koncert bolgarskega violinskega virtuozu Saše Popova, izv. (Dramske cene.)

6. februarja, sobota ob 15. pop.: »Za narodov blagor«, dijaška predstava po znižanih cenah. Izven.

Opera.

Začetek ob pol 20. uri.

petek, 5. febr.: zaprto.

6. februarja, sobota: »Sree iz lecta, Poziv na ples, Capriccio espagnole«. Red C.

Dijaška predstava petdesetletnice rojstva Ivana Cankarja bo v ljubljanskem dramskem gledališču v soboto 6. t. m. ob treh popoldne. Vprizorjena bo Cankarjeva komedija »Za narodov blagor«. Pred predstavo bo govoril o Cankarju pisatelj in urednik Franc Albrecht.

Nedeljska operna predstava. V nedeljo, 7. t. m. ob 3. pop. se poje v operi znana melodijozna Massenetova opera »Manon« z gospo Lovsetovo ter gg. Banovcem, Betetom in Mitrovičem v glavnih vlogah. Predstava je ljudska in velja za njo znižane cene. Uprava opozarja zunanje posetnike, da naroče lahko sedeže potom dopisnice pri upravi gledališča. Te vstopnice ostanejo rezervirane do ¼ na 3. pri operni blagajni.

Danes v petek ob 8. uri zvečer v dramskem gledališču koncert violinskega virtuozu Saša Popov. Predprodaja vstopnic v operi.

Svetovnoznani pevec Šaljapin nastopi v Belgradu in Zagrebu. Kakšen program si izvoli, še ni znano. Gledališka javnost želi da bi Šaljapin pel naslovno ulogo v operi Musorgskega »Boris Godunov«, s katero si je umetnik pridobil svetovno slavo. Za svoj koncert v Belgradu prejme Šaljapin 170.000 dinarjev.

Pesnik in kulturni delavec Mirza Safvet (dr. Safvetbeg Bašagić) proslavi te dni petintridesetletnico svojega književnega dela. Ko je pred leti kot mladenič pribeževal po raznih listih svoje pesmi, ki so bile polne muslimanskega in orientalskega življenja ter sonja, jih je vsa balkanska javnost sprejemala z največjim zanimanjem in priznavanjem. Posvetil se je profesorskemu poklicu. Studiral je na Dunaju, proučeval predvsem orientalske jezike in promoviral za doktorja modroslovja. Od l. 1900. do 1906. je predaval v višjih razredih sarajevske gimnazije arabski jezik in slovstvo. V tej dobi je ustanovil prvi muslimanski list »Behar«, ki ga je prvo leto sam urejeval. Obenem je osnoval dijaško podporno društvo »Gajret«, nato pa »Udruženje muslimanske omladine«. Mirza Safvet, ki je bil rojen l. 1870. v Nevesinju, je vse svoje življenje posvetil prosvetnemu in humanitarnemu delu, zato pripravljajo petintridesetletni proslavi njegovega delovanja razne svečanosti.

Stanovanjska beda in čudna praksa višje inštanice.

Značilen in poučljiv je naslednji slučaj, kako reakcionaren je sedaj veljavni zakon o stanovanjih in pravilnik o izvedbi tega zakona. O izvrševanju istega in kako se ta na škodo najemnika-proletarca lahko uporablja in razlaga.

Nek najemnik — ime in kraj sta postranskega pomena — je dobil od hišnega lastnika, ki je dotično poslopje kupil, odpoved, ker je kupec reklamiral stanovanje za sebe, kar je po zakonu popolnoma v redu. Da bi ne trebal dolgovoznih prošelj, sta predlagala novi lastnik hiše in najemnik, naj bi se jima dovolila prostovoljna zamenjava stanovanj. Temu pa je ugovarjal lastnik one hiše, v kateri stanuje kupec dosedaj in v katerega stanovanje naj bi se uselil odpovedani.

Ker je menjava stanovanj mogoča le sporazumno z obema hišnima lastnikoma in je lastnik hiše, v kateri stane kupec, ugovarjal, se je ta namera izjalovila. Na to je stanovanjsko sodišče nakazalo odpovedancu stanovanje, v katerem biva kupec, toda proti temu se je zopet pritožil lastnik dotične druge hiše — mimogrede omenjeno je ta

lastnik bančni denarni zavod — in glejte, čudo golemo, kaj se zgodi! Višje stanovanjsko sodišče je dodelitev stanovanja odpovedancu razveljavilo, češ, da govori stanovanjski zakon le o tem, da razpolaga stanovanjsko sodišče prve stopnje le z »že izpraznjenimi« stanovanji, a stanovanje dotičnega kupeca, ki je našemu človeku stanovanje odpovedal, pa efektivno še ni »prazno« ali kakor pravi zakon »izpraznjeno«. Bože moj, ali se ne pravi to iskati dlake v jajcu? Saj bi se bila vendar odpovedanec in novi lastnik selila v istem momentu in bi naravno postali obe stanovanji za oba prizadeta v istem momentu v resnici prazni, ali »izpraznjeni«, obenem pa bi se bili obe dve stanovanji v istem momentu zasedli, ker bi se bili obe stranki preselili. In tako bi bilo ustrezno kupen hiše, ki bi se rad vselil v svojo hišo, in odpovedancu, ki se mu mora novo stanovanje nakazati prvenstveno po določenih zakona.

Toda ne. Ustreglo se je pritožbi buržuja-kapitalista in to z naravnost gorostasno razlago mrtvega besedila okornega stanovanjskega zakona, ki je neroden in nepraktičen tako, kakor so bili nerodni njegovi duševni očetje.

Sedaj čaka odpovedanec v svojem dosedanjem stanovanju, ker na cesto vendar ne more po zimi, kupec, lastnik posesti, pa ne more v lastno hišo! Živela pamet!

Križem sveta.

Ženska pri starih Indijcih. Iz stare indijske pravljice o ustvarjenju se zreali jako lepo takratno mišljenje Indijcev o ženskah. Pravljica pripoveduje, da je stvarnik najprej ustvaril moža, ko je pa hotel ustvariti še ženo, je uvidel, da je porabil vso snov. Zato je moral ustvariti ženo iz vseh mogočih sestavin. Dal ji je najlepšo zaokroženje meseca, valovite linije in upogljivost kače, dražestno oklepanje slaka, lahno utripanje bilke, vitkost in usbočenost vrbove veje, baržunasto mehko-bo rože, lahkoto perja, krotek pogled golobice, pavovo domišljavost in prevzetnost, dijamantovo trdoto, končno pa še mačjo zahrbtnost in pretkanost.

Chamberlain, zunanji minister Velike Britanije — demokrat. Kakor poročajo angleški listi, namerava angleški kralj ministra Chamberlaina radi njegovih zaslug v Ločarnu, odlikovati z visokim redom, ki ima francoski naslov »Pour le merite« (Za zasluge). Kralj Jurij je Chamberlainu ponudil tudi plemstvo, kar pa je ta odklonil z besedami: »Hočem, da me kličejo kot so zvali mojega očeta prosto gospod Chamberlain.« — Enako kot Chamberlain je odklonil plemstvo italijanski politik Giolitti, ko ga je hotel kralj Emanuele l. 1912. po italijansko-turški vojni imenovati za vojvodo suhejskega. Pri nas se pa vsak tepe za razne svetosavske stepene.

Papiga. Avstrijski trgovec, ki je potoval po Avstraliji, je poslal svojemu bratu na Dunaj nenavadno lepo in naučeno papigo. Ko se je vrnil, je najprej vprašal: »No, kako vam je bila všeč papiga? V zadregi je spravila iz sebe gospodinjo: »Malo pusta je bila!« »Pusta? Za božjo voljo, pa je niste spekli in snedli? Štirinajst jezikov je govorila!« Brat je tlesnil z rokami: »Ježeš Marija, zakaj pa ni nič rekla!«

O veličanstvih. Nekoč je saški kralj pozval k sebi dr. Zeissa, intendant dvornega gledališča v Dresdenu. »Zeiss! Aha optik iz Jene«, si je mislilo veličanstvo in se jelo z intendantom poogovarjati o daljnogledih. To je trajalo četrť ure. Končno je pobočnik kralja opozoril, da to ni optik, marveč intendant njegovega dvornega gledališča. »No,« je odvrnil kralj, »se o gledališki umetnosti tudi nič ne razumem.«

Ko so l. 1911. ob znani kitajski revoluciji rezali Kitajcem kite, so jih odkupovali inozemski prekupčevalci in delali z njimi imenitne dobičke. Svojo robo so pošiljali največ v Ameriko in Evropo. Sedaj pa je ta kupčija vzpričo takozvane »dečje frizure« ponehala. — Omeniti pa je, da se dečja frizura že izgublja, in da je dame velikega sveta v kratkem ne bodo več nosile.

Dnevne novice.

Zgodba o petih prstih. Nekoč je bilo pet prstov. Prvi — Ninčič pravi pijmo, drugi — Radič pravi jejno, tretji Stojadinović pravi, kje bomo pa dobili, četrti Pribičević pravi, ej, mami bomo vzeli, a peti Janjič reče: »Jaz pa povem vse atu — Pašiču. Nato so pa skočili vsi nanj in ga nabunkali. Ata je vse izvedel, a je z jovijalnim obrazom izjavil vsem skupaj: »Deco, nemojte, inace pa radite, štogod hočete, samo da glasate za proračun!«

Ogromna moč in ogromno delo! »Slovenec« poroča pod velikim naslovom: »Krščansko socijalno delavstvo na Dunaju« i. dr. tudi sledeče: »Dunajsko krščansko socijalno delavstvo je imelo 31. jan. svoj redni občni zbor. O poslovanju organizacije je poročal predsednik, poslanec Leopold Kunschak. Krščanska delavska zveza za mesto Dunaj ima 4800 rednih in plačujočih članov. V zadnjem letu je priredila 175 sestankov in zborov. Organizacija je v 1776 slučajih uspešno posredovala za službe. Zelo delaven je tajnik Bahradung, ki je imel sam 33 shodov in sestankov samo v dunajskem mestu. Zbor mu je izrazil posebno zahvalo. Velika je res ta moč in še večje delo krščanskih socijalcev na Dunaju. Ako so povsod tako močni, ni čudno, da morejo socijalni demokratje v Avstriji vladati in ne vemo zakaj so potrebni še oni napadi v »Slovenec« na avstrijsko socijalno demokracijo. Gospoda je silno skromna. Mi na »Slovenec« mestu bi kaj takega niti ne priobčili, marveč se skrili pod mizo...«

Nova opozicija. — Dosedaj smo poznali le opozicijske poslance, nikakor pa opozicijske velike župane. No, pa imamo tudi to vrsto opozicijskecev v naši državi, in sicer baš v naši pokorini in pohlevni Sloveniji. »Jutranji list« piše namreč, da je mariborski veliki župan prešel v opozicijo, to pa zaradi tega, ker je od patrijotskega plesa pri Goetzu v Mariboru, krenil naravnost v privatno stanovanje dr. Lipolde, kjer da so bili zbrani i Pribičević, i Žerjav i drugi taki državni nevarni opozicijskeci. Kot veliki župan naše male države in še manjšega političnega življenja bi ne smel na ta ponočni sestanek — pravi »Jutranji list«. Nak, radičević listi so pa res v vsem modri in dosledni.

Usmilit se nas! Namreč tistih, ki moramo dan za dnem po tržaški cesti. In teh nas je na tisoče in tisoče, ker je Tržaška cesta močno obljudena, tam je tudi tobačna tovarna, in torej ljudi, ki morajo tod, vedno zadosti. Tako zanikrno in neverjetno zanemarjene ceste je malokje še celo v Ljubljani sami, ki se v pogledu blatnih cest in ulic lahko kosa z najbolj zaostalim slavenskim gnezdom. Članom gerentskega sveta bi prav iz srca privoščili kratek izprehod po tej cesti. Mislimo, da bi nato pač ukazali, da se mora vsaj trotoar za silo urediti, da ne bodo ljudje grdega dne kar obtičali v blatu, odkoder jih bo treba rešiti s posebnimi dvigalnicami, ki jih bo morala občina na svoje stroške tja pripeljati. Škandalozno, vnebovpijoče, odurno je stanje te ceste, in zlasti trotoarja. Blata je tam toliko in takega, da mora pasant ob vsakem koraku želeči naglo smrt tistim, ki so te neverjetne zanemarjenosti krivi. Pod nogami se udira, ni samo raztajaajoči sneg in dež in vse drugo, je še to, da je tam teren ilovnat; bedni zemljan mora tod ob vsakem koraku dobesedno do gležnjev v blato. Večkrat se je že pisalo v našem in v drugih listih o škandaloznem stanju te ceste, pa nič ne pomaga. Izgovorov ni za občino, ker za silo posipati vsaj trotoar ni nobena težka reč in zato ni treba posebnega proračuna. To je le zanemarjenost, zanikrnost, slovensko azijska lenoba in brezbržnost! Posipajte vsaj trotoar, vsaj za silo, pasja noga!

Sodrug dr. Lev Winter, znani češki socijalni politik in prvi minister za socijalno skrb v čsl. republiki je slavil koncem januarja svojo petdesetletnico. Izvoljen je bil v parlament prvič l. 1907., bil od takrat nepretrgoma eden najvplivnejših govornikov čsl. soc. demokracije v dunajskem parlamentu, po prevratu je bil član revolucionar-

ne Narodne skupščine ter bil l. 1920. in 1925. izvoljen v poslansko zbornico. Prvič je bil minister za socijalno politiko do 15. marca 1920 in drugič je bil imenovan na to mesto 28. marca 1925. Vsi važnejši delavski in socijalnopolitični zakoni na Češkoslovaškem so njegovo delo. Zlasti prednjači tu njegovo delo za socijalno zavarovanje delavstva, ki je bilo uzakonjeno l. 1924. Sodr. Winter je znan tudi po svojih socijalnopolitičnih in narodnogospodarskih delih in spisih.

Köln svoboden. 30. jan. so zapustile okupacijske čete angleške armade z vsemi svečanostmi Köln, ki je bil od njih zaseden nad sedem let. Od slej bo vzdrževala red zopet nemška policija. Na mestu, kjer je vihrala doslej angleška zastava, je zaplapolala belo rdeča barva mesta Köln, ki jo je množica navdušeno pozdravljala.

V kratkem dobimo iz Francije nove zlatnike in sicer po 20 Din. Praviijo, da je izdelek lep. Pa naj kdo še pravi, da ne napredujemo — če drugega ne poleg strahovite brezposelnosti in gospodarske krize, imamo vsaj nov denar. Samo radovedni smo, koliko je zlatnike zaračunala Francija. Navadno so dražji, kot pa je vreden izdelek.

Bosna je čudna dežela. Zadnjič je doživela strahovite povodnji, ki so zrušile več domov in zahtevale tudi mnogo človeških žrtv, sedaj je pa dočkala potres, ki je ponekod dobro zmaljal stene.

V mariborsko carinsko afero, ki je dvignila toliko prahu in vrgla carinsko uradništvo v tako slabo luč, je dosedaj zapletenih 12 znanih oseb. Izmed teh jih je sedem carinskih uradnikov. Pri spomladanski poroti se bodo morali že zagovarjati.

Žrtve poklica je postal progovni čuvaj Ilija Jeftimović iz Skoplja. Svojo službo je vršil na mostu čez reko Vardar. Ponoči ga je vrgel vlak v reko, na mostu so dobili samo ostanek noge in nekaj krp obleke.

Požar v Celju. V sredo zvečer je nenadoma izbruhnil v Celju požar in sicer v tovarni testenin »Savinja«. Zgorela je streha in precej zaloga. Škoda cenijo na 300.000 Din. Kako je nastal požar še ni dognano.

Napadalec, ki je oropal in težko ranil posetnika Toplaka iz Dornove pri Ptujju so že ujeli. Je to 18-letni fant, že večkrat kaznovan, pohajač in nevaren tat.

Igranje z ognjem je rado usodno. V Trnovem pri Varaždinu je šla neka mati po opravih v hlev, petletnega otroka pa pustila pri ognjišču. Otrok se je igral z ogorki in prižigal dračje, pri tem se mu je pa vnela obleka. Ko se je vrnila mati iz hleva, je bil otrok že ves v opeklinah in čez dve uri je tudi v strašnih mukah umrl.

Samomor. Mornariški časnik Leopold Kune, ki je bil nedavno premeščen iz Kotora v Novi Sad, se je te dni ustrelil. Vzrok samomora je baže neozdravljiva živčna bolezen.

Prebrisana tatca in vlomilka se je pojavila v Ljubljani. Posla je zelo večja. Vedno srečno odnese pete. V kratkem je zopet obiskala dva stanovanja na Starem trgu, v prvem si je »izposodila« 425 Din, v drugem pa 300 Din. Ima pa najbrž dobro zavetišče, ker je ne morejo zaslediti.

V Vojvodini razsajajo že dalj časa številne roparske tolpe, ki so prizadevale prebivalstvu že nešteto zla. Oblasti so jim sicer že na sledu, vprašanje pa je, če jih dobe tudi v roke.

Nesreča. Mizarju Rudolfu Novaku je odrezala žaga prste na desni roki.

Nepredvidnost. Učitelj O. F. si je hotel z britvijo odstraniti nadležna kurja očesa, pa se pri tem ranil. Za ranico se ni brigal, šele ko mu je noga izredno zatekla, je šel k zdravniku. Bil je krvno zastrupljen, ki bi kmalu zahtevalo amputacijo noge, da ni v zadnjem momentu iskal pomoči pri zdravniku.

Prireditve.

Društvo namesčencev mestnega dohodarstvenega urada bo imelo 6. februarja 1926 svojo prvo veselico v vseh prostorih Mestnega doma v Ljubljani.

Prireditve.

Podružnica »Svobode« v Sp. Šiški priredi v Zadrugnem domu dne 6. febr. t. l. predavanje s temo: »Izobrazba delavstva«. Predava sodrug dr. Tuma. Začetek ob 19. uri. Dne 13. febr. se pa vrši občni zbor podružnice. Vabljeni vsi člani.

Šport.

Sodrugom-športnikom! Odslej bomo vodili v našem dnevniku po možnosti stalno dnevno športno rubriko. Priobčevali bomo vesti o važnejših športnih dogodkih tako domačih kot mednarodnih, posebno pa o športnem pokretu med delavstvom. Ker nam primanjkuje prostora, bomo morali tudi mi v svojih poročilih omeniti le važnejše stvari. Športne društvene vesti naj naše organizacije oddajajo v upravi med 16.—18. uro.

Delavska reprezentanca Moskva - Berlin 7:0. Kakor smo že na kratko poročali, je nastopila v Berlinu delavska reprezentanca Moskve proti berlinski reprezentanci, katero je porazila v nepričakovano visokem razmerju.

Rusi so predvedli lepo in fair igro, polno tehničnega znanja, kakor dokazuje že sam rezultat. Omembe vredna je tudi disciplina, ki je vladala med moštvom. Prijetno je vplivalo na prisotno mnogobrojno publiko tudi to, da je reprezentanca na povelje kapetana po doigrani tekmi izvajala nekake proste vaje, kar naj nadomestuje masažo.

Pričakujemo, da se bo tudi med nami kmalu porodila misel sličnih nastopov, kar bi nedvomno tudi služilo ojačenju skupne solidarnosti in večjemu razmahu športnega pokreta samega.

Domače prireditve. V Belgradu je ostala prva tekma med državnim prvkom SK Jugoslavijo in BSK (Beogradski sportni klub) neodločna v razmerju 2:2. Kakor se vidi, bo borba med navednima kluboma za prvenstvo belgrajskega podsaveza jako ostra. Oba kluba razpolagata z izbornimi močmi, Jugoslavija bolj v napadalni, a BSK v krilski vrsti.

V Ljubljani je LNP tekme za zimski pokal preložil na poznejši termin, ko bodo igrišči prosti snega. Mislimo pa, da bi se dalo to še drugače in prej doseči, ne pa se ravnati po geslu: Bog ga je dal, bog naj ga vzame.

O zimsko-športnih prireditvah bomo poročali prihodnje.

Celje.

»Pa ne vsil!« Demonstrativni incident na Pribečevičevem shodu v Celju, ki ga je povzročil celjski podžupan g. Gobeč, narodni socialista, je bil celjskemu občinstvu povod živahni razpravi. Ko je celjski odvetnik dr. Kalan kot predsednik demokratov pri otvoritvi zborovanja govoril, kakor da je v imenu celotnega celjskega občinstva pooblaščen prepevati slavo g. Pribečeviču, se je zasljal med improviziranim aplavzom in živijo kliči, močan in opravičen medklic: »Pa ne vsil!« Na to so pa patentirani nacionalisti dotičnika izrinili iz dvorane. Velika večina Celjanov je medklic odobraval. Centralno vodstvo narodnih socialistov v Ljubljani pa bo najbrže Gobeča izključilo.

V znamenju časa. Celjski oficirski zbor je priredil v soboto proslavo svete Save, v prostorih Narodnega doma. Prejšnja leta se je ta prireditve prirejale v hotelu »Union«. Odkar pa je prišlo to poslopje v slovenske roke se prireditve v isti hiši ni več izplačala in to vsled bojkota celjskih Nemcev. Letos je pa oficirski zbor sklenil prirediti proslavo v Narodnem domu. Mi beležimo to vsled tega, ker se je ravno ob enem in istem času vršil v Celjskem domu (Deutsches Haus) Pribečevičev shod, na katerem so peli slavo gosp. Pribečeviču in Žerjavu, češ, da gre baš njima glavna zasluga, da je prišlo nemško poslopje v slovenske roke. Narodni dom se pa prvič posetili korporativno tukajšnji Nemci, ter se prav dobro zabavali v družbi jugoslovanskih oficirjev. Omeniti moramo še, da je bila proslava od slovenske strani slabo obiskana. Koncentracija buržazije gre počasi ter z veliko težavo svojo pot naprej.

Volitve v Delavsko zbornico. Bivši celjski podžupan in vodja narodnih socialistov g. Drago Žabkar, je menda avanziral do tajnika sam. demokratske stranke. Celjski narodni socialisti so odpovedali pokorščino centralnemu vodstvu v Ljubljani in sklenili, zapustiti Juvane in Žabkarje. Vendar to ni motilo hitrega Žabkarja. Videli smo, kako se je zavzemal za demokratsko kandidatno listo ter tekkel iz enega komtoarja v drugega in animiral razne podjetnike, da mu preskrbijo glasovnice. Saj je to tudi čisto razumljivo; med delavce si kapitalistična gospoda sama ne upa. Zato ji prav pride pomoč od katerekoli strani in od katerekoli ljudi, samo da vlove kake gla-

sovnic, ki bi jih sicer kapitalisti sami ne dobili. S tem je pa tudi že povedano, komu taki ljudje služijo.

Celjsko gledališče. Dramatično društvo v Celju ima celjsko gledališče v zakup ter dobiva precej veliko subvencijo od celjske občine. To društvo pa ima tudi neke vrste monopolne pravice v gledališču, ker se šteje, ne vemo zakaj, k najbolj kvalificiranim dramatičnim društvom. To društvo je faktično bilo lansko leto precej agilno in je nudilo občinstvu dokaj lepih predstav. Naenkrat pa je zaspalo. Nič se ne sliši več o njegovem delovanju, nobene predstave ne priredi, prišla ga je pristna slovenska bolezen nedelavnosti in nevtrajnosti. Če ne marate več delovati, pa prepustite gledališče drugim dramatičnim društvom, ki bodo celjsko gledališče spet oživel. Ali pa naj mestni magistrat preskrbi, da pridejo sem vsak mesec po dvakrat poklicni igralci iz Ljubljane ali Maribora. Občinstvo ima pravico to zahtevati, posebno ker vzdržuje s svojimi davki gledališko poslopje, razsvetljavo, naprave in sploh gledališče. Dramatično društvo, vzdrami se!

Šoštanj.

»Slovenec« je v št. 4 zaključil volitve v Del. zbornico s poslednjo imperitiveno. Dopisnik trdi, da so v tovarni usnja socialisti terorizirali volilce in volilke. Dalje trdi, da so se pobirali od strani zaupnikov podpisi, češ, da gre za zmanjšanje prispevkov v bol. blagajno. Prvo in drugo je debela laž. Kako dopisnik spoštuje svobodo, o kateri piše v svojem dopisu, dokazuje dejstvo, ko hoče z dopisom kompromitirati nekatere paznike pri upravi tovarne. »Slovenec« dopisnik je najbrže spal tedaj, ko je delavstvo prirejalo shode za volitve v Del. zbornico. Na teh shodih je lahko vsak prosto govoril, torej tudi »Slovenec« dopisnik. Tam bi bil lahko poročal in protestiral proti terorju. Toda oglasil se ni, ker govoriti resnico pred delavstvom je teže kot mazati nedolžni papir. Da, klerikalni demagogi med našim delavstvom in tudi med kmeti nimajo več vpliva. Saj niso storili za nas nič. Ročni davek in intrigiranje pri vladi proti volitvam v Del. zbornico, to je vaša delavska politika v Narodni skupščini in izven nje. Delavstvo vstaja in vas je strah. Od tod tak krik in vik proti vsemu, kar ne trobi v vaš rog. Mi delavci nikogar ne teroriziramo, imamo pa pravico, da povemo delavstvu, kje

je njegova rešitev. To smo storili tudi to pot in delavstvo v tovarni in ostalih delavnicah in obrtih je reklo: Delavska zbornica je in mora ostati delavska. In je to tudi z glasovanjem dokazalo. Mi delavci imamo močne strokovne, kulturne, politične in gospodarske organizacije ter svoje lastne delavske domove. Smo morda ustvarili vse to zato, da bi o priliki volitev oddajali vam svoje glasove? Ne, ne, Jaka »Slovenec«, med delavstvom ne boš več kaše pihal. Šoštanj je delavski in tak tudi ostane.

Ruše.

V času ko grmi z rompom in pompom po naši Sloveniji kraljevi republikanec in za njim še minister na razpoloženju, bivši Pašičev sekundant, mi tukaj v takozvanem malem Belgradu se pridno s skromnimi sestanki, brez šumne agitacije organiziramo v naše združene delavske strokovne organizacije, zlasti pa v našo delav. kulturno organizacijo »Svoboda«, ki združuje pod vodstvom našega neumornega soodr. Onklsteinerja že precejšnje število mladih borcev za svobodo ter žanje uspehe in občudovanje povsod, kjer nastopi. V nedeljo, 31. jan. smo se v polnem številu zbrali na sestanek pri g. Brejasu, da se porazgovorimo o volitvah v Delavsko zbornico pri katerih smo s 445 od 491 glasov glasovali za ZDSZJ. Poročal je s. Sedej. Glasno in razločno nam je orisal pomen naših organizacij ter bodoče naloge Delavske zbornice. Žel je za svoje besede splošno odobravanje. Pozdravila sta ga nato prav pristržno ss. M. in S. kot bivša njegova soaristanta. Prav gotovo je, da hoče ruški proletarijat skupno z ostalim proletarijatom Jugoslavije boriti se za zmago pravice nad krivico, za boljše in sigurnejše življenje. Saj je to tudi nujno potrebno. Saj nas že zopet tlači huda kriza. Delamo samo po 6 ur na dan, zraven tega nas pa preganjajo rubeži za razne davke, kakor da bi bili kaki falzifikatorji in slični bogataši. Sedaj menda rajtajo naprtiti nam tak supermoderni davek, po katerem bomo morali po 1/2% od glavnih plač še povrh plačati vsi, ki stanujemo v tej občini. Bodo pač tudi to posledice naše dosedanje razcepljenosti. Pa tega mora biti konec in sicer za vedno. Ruše so in bodo ostale rdeče in enotne.

Širite »Del. Politiko«!

Pridobivajte novih naročnikov!

(Stiftenschläger)

z dolgoletno prakso, ki se dobro spoznajo v izdelovanju vseh vrst žebeljev, se iščejo za takojšen nastop. Izčrpne ponudbe pod »Stiftenschläger« z zahtevkom plače je poslati na Alo-ma Company, Ljubljana Cankarjevo nabrež. 1.

Za Jesenice in Javornik
iščemo raznašalce za »Delavsko Politiko«. Ponudbe na upravo lista. 69

Za Hrastnik in okolico
iščemo raznašalce za Delavsko Politiko. — Oglasi naj se v Konzumnem društvu rudarjev v Hrastniku. 70

BERITE!

Lovro Kuhar: Povesti.

Abditus: Predhodniki današnjega socializma in komunizma.

Zadrugni koledar za leto 1926.

„Pod lipo“, družinski mesečnik.

Naroča se: Zadrugna založba v Ljubljani. Aleksandrova 5

PRODUKCIJA!

Kupujte le

„Produkcija“ kremo
„Produkcija“ mast
„Produkcija“ plavilo
„Produkcija“ čistilo (Produktol)

Lastni izdelki „Produkcije“
osrednje nakupovalne, proizvajalne in prodajalne zadrug v Ljubljani

Predno se zavaruješ
za življenje ali predno zavaruješ svojo hišo, pohištvo, svoje polje, svojo delavnico
vprašaj za svet
„Splošno zavarovalno zadrugo“ v Ljubljani
ALEKSANDROVA CESTA STEV. 5 levo

DELAUSKA POLITIKA

POLITIČEN DNEVNIK

Št. 29.

V Ljubljani, petek 5. februarja 1926.

Leto I.

Izhaja vsak delavnik ob 11. dopoldne.

Uredništvo je v Ljubljani, Breg štev. 12./II.

Rokopisi se ne vračajo.

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Uprava: Ljubljana, Breg 10-12. pritličje.

Ček. račun: 14.335. Reklamacije se ne frankirajo.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno: v Ljubljani in po pošti 20.— Din, po raznašalcih izven Ljubljane 22.— Din, za inozemstvo mesečno 32.— Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovalne in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. Debelo tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega značaja, stane beseda 1.— Din. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta 2-25 Din. Pri večjem številu objav popust.

Vse za vero, dom in stranko.

Naša politična javnost in naša mlada država doživljata in preživljata vsak dan nove krize in vladne izpremembe. Bogata pravijo, da je naša država in da bi gospodarsko življenje moglo v njej sijajno cveteti vsled obilice pridobnin vseh gospodarskih panog in naravne raznolikosti. Pa čudno, mi moremo govoriti in čutiti bogastvo samo na krizah, na preminjajočih se vladah. Krize so pri nas namreč jako drage, nove vlade še bolj, sestavljanje vlad pa tudi ni poceni. Seveda, ker je treba krize reševati, in ker je vladna, zdaj strankarska kriza in tudi osebnostna kriza vedno na površju, ni čudno, da ni časa za reševanje gospodarske krize, ki so jo ustvarili neosnovano visoki davki, slaba valutna kalkulacija, enostransko razmetavanje državnega denarja, ter nesocialna neurejenost industrije. Opažamo pa, da ta gospodarska kriza in tudi državna kriza gre v smer, ki bo nujno rodila samo dvoje stanov: na eni strani absolutni kapitalizem s svojo brezobzirno reprezentanco, na drugi strani bedno delavstvo in bedno uradništvo, propadajoča obrt in izmzgane zadolžene kmetije po deželi. Tako se bomo do dobra približali razmeram v Rumuniji.

V naših strankah je vedno polno govora o idealizmu, debate v skupščini se razpletajo v okviru osebnostnega izpodirivanja, klerikalec pobijejo predlog, ki naj je magari dober, demokrati, demokratom pa istotako klerikalec, to pa zato, ker so vsi tako dobri državljani, da jim je stranka več kot država. Naš parlament je včasih čisto sličen srednjeveškemu cerkvenim zborom, koder so se prerekli o pristinosti Veronikega prta in Kristusovih las. V našem parlamentu se v tako ogromni gospodarski krizi debatira o stvarih, ki bistveno prav nič ne spadajo v najnujnejši vladni delokrog. Znano nam je, da je prejšnji prosvetni minister pozabil na vsa druga vprašanja prosvete, pozabil na popravljanje in zidanje šol, pač pa določil, vsaj slovenskim šolam, da morajo učenci šteti recimo ne triindvajset, ampak dvajset tri. Znano nam je, da je vojno ministrstvo nabavilo od Čehov in Francozov njim poslano reparacije — Mauser-puške; Manlicherce zmetalo v skladišča; pozabilo pa, da se podirajo kasarne, da je moštvo raztrgano in da posamezne občine že zdavnaj tožijo erar za neplačano najemnino mestnih kasarn. Vemo, da se pri presojanju kvalifikacij ne ozira na faktične sposobnosti, pač pa se vse opredeljuje in nastavlja po strankarski pripadnosti, to je taki pripadnosti, ki je vseč vsakokratnemu ministrstvu tega ali onega resorta. In če pripadnost ni v skladu, sledi odpuščenje in novo nastavljanje in če ni druge pomoči in če še ni mogoče na zunaj popraviti položaja poslanikov, ali sploh visokih

Radića iščejo.

Belgrad, 5. febr. Kakor izgleda, so si sedaj radikali oskrbeli za proračun tudi brez radičevcev potrebno večino. Zato so radikali začeli javno diskusijo o neumestnem in nepravilnem Radičevem nastopanju. Kljub temu pa seveda niso izključena razočaranja tudi v nasprotni smeri. Zanimivo je namreč to, da grozi z demisijo dr. Simonović minister za socialno politiko. Ravno Simonović je namreč tisti minister, ki bi ga radičevci že davno radi vrgli in ki je ves čas vodil »protisporazumaško« politiko. Zato bi ne bilo nobeno presenečenje, če bi bila to zadnja koncesija radičevcem in sicer na Maksimovičev in Petrovičev račun pa na ta način zavrli polom sporazumaške politike.

Težave češkega parlamenta.

Praga, 5. febr. Češka koalicijska vlada, ki je na podlagi volilnega izida morala pritegniti v koalicijo še druge stranke, razpolaga v parlamentu z zelo pičlo večino. Poleg tega pa je vsled raznoličnosti političnih tendenc v koaliciji sami za stvarno delo skoro nesposobna. Zato odlaša s sklicanjem rednega zasedanja, vsaj ne more predložiti parlamentu nobenega važnejšega zakonskega predloga in celo regulacije plač državnega uradništva ne more za vse vladne stranke zadovoljivo rešiti.

Opozicija je uporabila to ugodno priliko in na pobudo nemških socialnih demokratov zahtevala v smi-

Radića pa iščejo. Napovedujejo njegov skorajšnji povratak, pripovedovali so že, da bo prekinil svojo dalmatinsko turnejo, kljub temu pa ga še ni v Belgrad in Pašić je začel razgovarjati pač kar s Pavlom Radićem.

Kaj sta razpravljala, o tem ni bilo mogoče zvedeti ničesar. Vsekakor pa je Pašić najbrže opozoril Radića na javne izpade in kritike, ki jih navaja po svojih shodih Radić.

Doslej skrita in latentna kriza je postala javna in v najkrajšem času bo začel z zaslišavanji parlamentarcev tudi drugi ustavni faktor. Kakor izgleda, pa bo ta kriza hujša in tudi za radikalno stranko usodnejša, kakor pa so bile dosedanje.

slu parlamentarnega poslovnika takojšnje sklicanje parlamentarne seje.

Ker pa bi pomenilo sklicanje parlamenta sedaj medvomno velik uspeh za opozicijo, zato je vladna večina opozicijsko zahtevo po sklicanju parlamenta iz formalnih razlogov zavrnila. Vladni komunikacije pravi, da so posamezni podpisi predvsem komunističnih in slovaških poslancev ponarejeni in zato zahteva ne odgovarja določilom poslovnika.

Kljub temu vladnemu sklepu pa je računati s skorajšnjim sklicanjem parlamenta in s hudimi parlamentarnimi političnimi boji.

Nemčija vstopi v zvezo narodov.

Berlin, 5. febr. Zunanjepolitični odsek državnega zbora je pooblastil danes z večino glasov državno vlado, da prijavi svoj vstop v zvezo narodov. Z 9 glasovi večine je sprejel zunanjepolitični odsek sledeči sklep:

Po poročilu zunanjega ministra nima zunanjepolitični odsek nobenih pomislekov, da bi se poslužila vlada pooblastila, ki ga ji daje zakon od 28. novembra 1925 in zato zavrača razpravo vseh predlogov,

ki hočejo odložiti ali otežiti Nemčiji vstop v zvezo narodov.

S tem sklepom bo odpadla razprava vseh nemško-nacionalnih in komunističnih predlogov. Po tem sklepu je povabil ministrski predsednik vse ministrske predsednike posameznih pokrajin na skupno sejo. Sedaj bodo razpravljali v Nemčiji le še o obliki prošnje za vstop v zvezo narodov. Na tej seji je zagovarjal vstop Nemčije v zvezo narodov zunanji minister Stresemann.

Revolucionarni puč na Portugalskem.

Lisabona, 5. febr. V Campolideju pri Lisaboni so vprizorili nekateri radikalni elementi revolucionarni puč na tamošnje vojašnice, ki pa se je popolnoma ponesrečil. Te revolucionarje je vodil polkovnik Esteves s pomočjo dveh častnikov, katerim so se priključili tudi maloštevilni civilisti. Tudi iz drugih krajev poročajo o uporih. Tako so se uporniške

osebnosti, jih v enem dnevu hkrati imenujejo na visoka in draga mesta, pa jih istočasno vpokojijo, seveda z mastno pokojnino, ki včasih vsled raznih naključij sega cela leta nazaj. Seveda, usluga za uslugo. In »idealna« vlada potem pridiguje o »štednji« in se sama hvalisa, koliko je prištedila.

čete koncentrirale v Almadi na levem bregu reke Taja s 6 topovi. Predsednik republike se je takoj vrnil v Lisabono, po kratkem posvetovanju s svojo vojsko pa pozval upornike, da se udajo. Ker so ostale vse vojaške čete zveste vladi, so se morali uporniki naslednje jutro že udati.

Kriza in ogroženje vitalizma delavstva, kmeta in obrtnika pa raste, rastejo dolгови, narašča ogromno število brezposelnih — vse v znamenju vladnega »idealizma«.

Kogar bog ljubi, ga tepe, kogar vlada ljubi, ga izžema, je precej žalostna resnica, mi bi se te ljubezni silno radi otresli.

SOCIJALISTIČNA ORGANIZACIJA INDUSTRIJE.

London, 5. febr. Delavska stranka je sklenila predložiti zbornici dodatni predlog k prestolnemu govoru. V tem predlogu zahteva stranka načelo državne lastnine in demokratično kontrolo najvažnejših prometnih naprav. O tem predlogu se bo vršila v zbornici takoj dvodnevna razprava, predlog pa bo utemeljil prvi Snowden.

RUMUNSKA AGRARNA STRANKA IN RUSIJA.

Bukarešta, 4. febr. „Adeverul“ priobčuje razgovor s profesorjem Sterejem, voditeljem rum. agrarne stranke. O odnošajih morebitne bodoče agrarne rumunske vlade do sovjetske Rusije je Stere izjavil: Mi nimamo pravice, da bi se vmešavali v notranje razmere. Ker prenaša ruski narod že toliko časa brez odpora sovjetski režim, kaže, da mu ta režim prija in ugaja. Ni naša stvar, da bi mi kazali Rusiji pot, po kateri naj hodi. Zato je agrarna stranka odločno za to, da se Rusija tudi pravno prizna. Seveda pod pogojem, da sklene sovjetska Rusija z Rumunijo mir, ki bi zajamčil nedotakljivost medsebojnih meja.

STRAŠNA BILANCA.

Bochum, 5. februarja. Eksplozijska katastrofa v Bochumu, ki je zadnjo soboto zahtevala zopet devet žrtev, je naravno obrnila pozornost na strašno in grozno statistiko rudarskih nezgod v nemškem rudarstvu. Z grozo mora človek čitati statistiko nezgod in smrtnih slučajev, ki jih je zahtevalo rudarstvo v Porurju v letu 1925. V letu 1925. se je težko ponesrečilo v Porurju skoro 75.000, smrtno ponesrečilo pa več kot 1000 rudarjev.

LEV IN NJEGOV KROTILEC.

Monakovo, 5. febr. Pri torkovi predstavi v Kronejevem cirkusu je podivjani lev napadel krotilec Heliona in ga smrtno nevarno ranil. Helion se je šele pred 4 dnevi vrnil iz bolnice, kjer se je zdravil vsled poškodb, ki jih je tudi dobil od zbesnelega leva. Trpek in grenak je tak zaslužek v sijaju cirkuške luči.

Borza.

Curih, Belgrad 9.145 (9.135), Budimpešta 72.60 (72.60), Berlin 123.50 (123.50), Italija 20.87 (20.80), London 25.2375 (25.2325), Newyork 518.75 (518.75), Pariz 19.49 (19.50), Praga 15.355 (15.335), Dunaj 73.05 (73.05), Atene 7.37, Bukarešta 2.245 (2.2275), Sofija 3.60 (3.60), Madrid 73.40, Varšava 72.60 (72.50), Amsterdam 208.20 (208.15), Bruselj 23.57 (23.575), Kopenhagen 128.25, Stockholm 138.87 (138.80), Oslo 105.65.

Dunaj. Devize: Belgrad 12.495, Kodani 175.20, London 34.51, Milan 28.52, Newyork 710, Pariz 26.61, Varšava 97.85. Valute: dolarji 708, lira 28.45, dinar 12.47, češkoslovaška krona 20.97.

Praga. Devize: Lira 136.20, Zagreb 59.75, Pariz 127.175, London 164.12, Newyork 33.70.

Moderno Prometejstvo.

Bajka o Prometeju, ki je bogovom ukradel ogenj in ga podaril človeštvu, je za nas le še poetična povest iz primitivne dobe naših dedov, ko kapitalizem še ni zajel v svoje neizprosne kremplje tudi te vrednote človeštva, ognja, ali kakor nam je ustvarila tehnika njegovo funkcijo v žveplenkah. Žveplenke spadajo že v zgodovino, govoriti moremo le o vžigalicah, ki ne vsebujejo več fosforja. Če jih upotrebimo in ogledujemo, pač ne mislimo na dejstvo, da so prav te zgradile najpopolnejši in največji trust, švedsko-ameriško družbo, ki poseduje kapitala v akcijah čez 200.000.000 zlatih mark. Ta družba je znala ubiti vso drugo industrijo in s svojo poplavitvi ves svet. Le Poljska, Letlandija in Turčija imajo svoj monopol in v teh državah ne sme prebivalstvo rabiti drugih vžigalic kot monopolskih.

Tako so znali moderni Prometej, kapitalisti, švedski, angleški in ameriški poplavitvi vse druge dežele in zgodovina vžigalic je zgodovina kapitalizma. In prav pri tem malenkostnem objektu, kot so vžigalice, moremo natančno študirati kako si je posamezna grupa ljudi znala osvojiti nabavo in si nagromaditi neverjetnih dobičkov in si ustvarila svoj ogromni trust. Ta trust ima svoje lastne banke, neprodne gozdove, nešteto kemičnih tovarov, povsod preprežene trgovske organizacije, eksportna skladišča in na tisoče in tisoče papirnic. V ameriških gozdovih se za ta trust muči na tisoče delavcev, se peha po papirnicah, žagah, pri kolesju strojev se giblje na stotine rok vseh mogočih narodov. Za trust drdra nešteto železniških vozov po vseh deželah, plovejo ladje po morju, poslujejo banke, poslovalnice beležijo vsak dan številne nesreče, advokati pomagajo uničevati najmanjšo konkurenco, inženirji delajo načrte za nove tovarne — vse, vse po navodilih vsegamogočnega trasta, kapitalista Moloha Svedije in Amerike. Švedsko-ameriški trust zadnji čas napenja vse sile, da poplavi s svojo produkcijo tudi Nemčijo. In trust bo zmagal: kajti pri trustu je »priatelj človeštva« Rokefeller in je pri njem sladkorni kralj Havemayer in slični, ki imajo največ denarja in najboljše stroje in najcenejše delavce. Odjemalcev pa na milijone. In pri slednji vžigalici, ki gori v Peru, na Finskem, Kitajskem ali Japonskem, zaslužijo kapitalistični bogovi tega trasta odlomek centa.

Ni pa več dolgo, ko bo novi Prometej vžigal luč, pri kateri ne bodo trustove ni zaslužili, čeprav se imenujejo Rokefeller in Havemayer.

Redukcija ministrstev.

Ali kaj briga delavstvo nameravana redukcija?

Kjer je preveč ministrov, ki hočejo vladati po receptu absolutizma in zlasti, če kot funkcionarji ne poznajo

svojih nalog, je vlada slaba. V naši državi imamo 19 ministrstev. Vodijo jih skoro izključno ljudje brez vsakršnega zmisla za socialna vprašanja naroda. Vladajoči krog politikov izbira vlado in ta tudi služi zaradi svoje političnega sorodstva in medsebojne naklonjenosti namenom »izvoljene« kroga.

Kako malo čuta odgovornosti imajo vladni krogi, dokazuje prav te dni demokrasko časopisje (pozno spoznanje!), ki poroča, da znaša davčni prebitek samo v mesecu novembru 1925. 151 milijonov dinarjev ter se vprašuje, kam vendar gredo ti veliki prebitki, ki so v sedmih letih silno narasli. Belgrajska vlada namreč vseh sedem let ni predložila nobenega računskega zaključka o svojem državnem gospodarstvu, dasi bi to morala storiti vsako leto. Iz tega sledi, da se tam gospodarji in gospodari, ne da bi kdo čutil kako odgovornost napram javnosti.

Pa pustimo to.

Že dalje časa se bavijo v belgrajski vladi z odpravo nekaterih ministrstev. Jasno je pa, da pri tem ne mislijo na razpust vojnega ministrstva, marveč v prvi vrsti na ministrstvo socialne politike, ki se jim zdi nevarno zlo, in še dva ali tri druga ministrstva. Nismo proti odpravi nepotrebnih ministrstev, ali to, kar menijo napraviti z ministrstvom za socialno politiko, to pa pomeni krvav atentat na socialno politiko in delavsko varstvo v državi.

Socialnopolitične zadeve, kolikor tega že niso storili, nameravajo razmetati po raznih ministrstvih (prometnem, za trgovino in obrt in za notranje stvari), tako da bodo o socialnopolitičnih zadevah v bodoče odločevali le one podjetniške sile, ki imajo ravno nasprotni interes kakor delovni sloji te ali one skupine. Ta razdelitev socialnopolitičnih zadev na resort, ki so po naravi sovražni socialni politiki, pomeni, da je vlada zadržala socialni politiki v naši državi vrv okolo vratu.

Prvotni problem socialnopolitičnih ustanov v državi je bil še precej moderen in v ponos bi bil reakcionarni državi, če bi ga bila izvedla, vsaj kolikor smemo to pričakovati od meščanske družbe. Toda zgodilo se je drugače. Dasi je pod vplivom povojnih razmer vlada akceptirala prvotni razmeroma liberalen socialnopolitični program, pa sedaj zato bolj hiti demontirati vse, kar diši po socialni politiki in napredku. Zadnji korak k tej demontažni politiki je opustitev ministrstva za socialno politiko in potaknjenje pozameznih delov tega ministrstva v različna druga ministrstva.

Zahteva delavstva v tem vprašanju je: Ako se ministrstvo za socialno politiko že mora opustiti, potem morajo biti vse socialnopolitične zadeve prideljene enemu samemu ministrstvu kot samostojna sekcija, ker je sicer izključeno vsakršno smoteno enotno delovanje, pač pa so odprta vrata kapitalističnim intrigam desetkrat bolj za po-

speševanje demontaže in anarhije v socialnopolitični zakonodaji.

Delavstvo naj ne prezre nevarnosti, ki grozi!

Domisli Romaina Rollanda.

Le eno junaštvo je na svetu: »Gledati svet, kakor je, in ga ljubiti.«

Najkrivičnejši od vseh je, ki dela zlo iz slabosti, ki se tega zaveda, to obžaluje, a vendar še nadalje greši.

Ni zmagovalcev, samo premaganci so.

Poraz enega ljudstva je poraz vsega človeštva, zakaj vsi narodi so drug drugemu potrebni. Zedinjenje vseh narodov bi bila edina prava zmaga. Vsaka druga zmaga upropašča zmagovalce i premagance.

Industrijalna kriza in industriji.

Na avstrijski industriji leži breme ogromne brezposelnosti. Medtem ko je prizadeto delovno ljudstvo, zborujejo na Dunaju predstavniki avstrijske industrije, in sicer v svečani palači na Schwarzenbergovem trgu.

Kaj so storili v tej smeri, da pride brezposelno ljudstvo zopet do dela, za služka in kruha? V Avstriji je mnogo podjetnikov, ki so znali najti novih virov pridobivanja in novih tržišč v svetu. Noben delavec ne bo tem ljudem zameril, zakaj tudi oni delajo, vrhu tega pa delavstvo ne vidi sovražnika v poedinah oseb, temveč v kapitalizmu v splošnem. Samo kapitalizem kot tak je sovražnik delavstva, ne pa posamezni kapitalisti.

Zato tu ne govorimo o posameznih kapitalistih, temveč o razredu, ki obvlada produkcijska sredstva in povečuje delovnemu razredu. Besedniki podjetnikov zborujejo v slavnostni dvorani! Kaj povedo stotisočim, ki jih je kriza vrgla iz njihovih podjetij? Kaj poreko tisočglavi množici, ki radi pomanjkanja dela strada? In to radi krize, ki so jo povzročili baš ti gospodje, ki baš sedaj zborujejo!

Gospodje tožijo o davkih. — Poznamo to staro pesem! Davki so previsoki! Res je. Kdo pa jih plačuje? Kaj ne ljudstvo? In kar se tiče takozvanih socialnih bremen? Gospodje pravijo, da so pretežki. Pred štirimi desetletji so prav tako tarnali radi enajsturnega delavnika kot godrnjajo danes radi uvedbe osemurnega delovnega dne. To je stara, dolgočasna pesem o davkih, ki res tare vse sloje, glede katere pa se denarni mogotci niso upravičeni pritoževati.

Pred kratkim je izšla knjiga Alfreda Monda, enega največjih industrijecev sveta. Mond je izrazil predstavnika kapitalizma. Socializem pomenja po njegovih nazorih pogin sveta in človeštva. Avtor je bil dalje časa predsednik mogočne organizacije britanskih industrijalcev. Vendar govori o davkih precej drugače kot naši industrijalci. Davki? Jedva jih v svojem

delu omenja, dasi je angleški pridobinski davek hujši od vseh drugih davkov. »Socialna bremena« — visoke mezde, kratek delovni čas in energično socialno skrbstvo — so dala delavstvu visoko proizvajalno silo, ki je privedla Britanijo do svetovnega gospodarstva na polju industrije.

Tako je pisal Mond.

Tudi naši industrijci so nedavno zborovali in razpravljali o industrijski krizi.

Pa primerjajmo sedaj naše in dunajske industrijce pa Angleža Alfreda Monda.

Razume se: angleški Alfred Mond je ravno tako razredni nasprotnik delavcev, kakor naš ali pa avstrijski podjetnik. Nič bolj popustljiv in nič bolj mehak!

Seveda, Alfreda Monda je vzgojila angleška demokracija. Kdaj pa je naša industrija iskala stika z industrijalnim delavstvom? Za naše industrijce ne obstoja potreba po zaščiti delovne sile, ne potreba po starostni onemoglostni preskrbi in preskrbi v brezposelnosti. Ravno na delavčev račun hoče naša industrija črpati svoj dobiček.

Ker pa naši industrijci tako delajo in le v tem pravcu uveljavljajo svoje zahteve, zato vidimo, da je zanje skrb po izboljšanju produkcije in produktivnosti posameznih industrijskih panog — zadnja briga.

Dasi bi morala industrija ravno v tehničnem izpopolnjevanju, stopnjevanju produkcije iskati svoje rešitve in napredka. Zato pa je seveda predpogoj, da se industrijski podjetnik zaveda važne funkcije, ki jo vrši delavčeva roka v obratu.

Konkurenčne sposobnosti in svetovne konkurence sploh ne bo dosegla naša industrija dotlej, dokler bo boj proti delovni sili, boj proti delovnemu človeku industrijalne zveze glavno in prvo opravilo.

Pravijo...

da imajo klerikalci glede svoje avtonomistične zakonodajne misli le svoj prav. Da, tudi radikali uvidevajo to. Posebno glede poslanske avtonomije bo treba nekaj ukreniti. Le pri centralistični ureditvi je mogoče, da hodi Radič v Pašičev zelenik na zelje, pa se ne boji ne praznikov niti nedelje.

Brez zeljnatih glav bi zato lahko zaključil svoje poslovno leto leni radikalni poslanec, brez poslanskega mandata bi lahko ostal dalmatinski radikalec.

Zato bodo z uredbo, zakonom začrtali meje poslanske. V svojih mejah bo smel samo radikalni poslanec obirati zeljnate glave, pa služiti poslanske dijete.

Taka avtonomija bi tudi radikalom in Pašiču prijala in je seveda v interesu države in domovine, da le eden izmeda in cufa jugoslovanske zeljnate glave.

Charles Dickens:

Božična pesem

v prozi.

„Duh prihodnosti!“ zaječi, „trepetam pred teboj bolj ko pred katero prikaznijo, ki sem jo videl. Ker pa vem, da je tvoj namen, mi storiti dobro, in ker upam postati drugačen človek, kakor sem bil, sem pripravljen iti s teboj s hvaležnim srcem. Nočeš govoriti z menoj?“

Duh mu ne da odgovora. Roka meri pred njima v daljavo.

„Vodi me!“ dé Scrooge. „Vodi me! Noč se naglo krči in čas mi je drag, vem. Vodi me, duh!“

Prikazen odhaja, kakor je prihajala. Scrooge sledi v senci njene obleke, ki ga drži (kot se mu dozdeva) pokonci in ga nese odtod.

Komaj se vidi, kdaj vstopita v mesto; mislil bi preje, da raste mesto okoli njiju in ju obdaja samo od sebe. Že sta v njegovem srcu, na borzi, med trgovci, ki hitijo semintja, cingljajo z denarjem v žepih, se pogovarjajo v gručah, gledajo na ure in se zamišljeni poigravajo z velikimi zlatimi pečatniki na verižicah itd., kakor jih je Scrooge pogostoma videl.

Duh obstoji pri majhni skupini trgovcev. Ko opazi Scrooge, da kaže roka proti njim, stopi naprej, da bi slišal njihov pogovor.

„Ne,“ pravi debeluh z ogromnim podbradkom, „jaz ne vem mnogo o tem. Vem samo, da je mrtev.“

„Kdaj je umrl? poizveduje drugi.

„Zadnjo noč, menim.“

„Kaj mu je vendar bilo?“ vpraša tretji in vzame iz velike škatle precejšnjo količino njualnega tobaka. „Mislil sem, da ne bo nikoli umrl.“

„Bog ve,“ pravi prvi zahaje.

„Kaj je storil z denarjem?“ vpraša rdečeličen gospod z višjim izrastkom na koncu nosa, ki se trese liki podbradek purana.

„Jaz nisem slišal nič,“ dé mož z velikim podbradkom in zopet zazeha. „Zapustil ga je morebiti družbi. Meni ga ni; to je vse, kar vem.“

Šala izzove splošen smeh.

„Najbrž bo pogreb neznan,“ dé isti govornik; „kajti kakor resnično živim, ne poznam nikogar, ki bi se ga udeležil. Kaj, če bi se spravili skupaj in šli za njim prostovoljno?“

„Nimam nič proti, če je za mesni zajtrk preskrbljeno,“ omeni gospod z izrastkom na nosu. „A nakrmiti me morajo, če bom zraven.“

Zopet smeh.

Meni je vsekakor med vami vsemi najmanj do tega,“ reče prvi govornik; „nikdar namreč ne nosim črnih rokavic in nikoli ne uživam mesnega zajtrka. Pa žrtvoval se bom in šel, če gre še kdo. Če mislim, si nikakor nisem v svesti, da si nisva bila najboljša prijatelja; kajti imela sva navado obstati in govoriti, kadar sva se srečala. Pozdravljeni!“

Govorilci in poslušalci se razpršijo in pomešajo med druge gruče. Sami znanci Scroogejevi! Scrooge gleda duha z vprašujočimi očmi.

Odpolžita na cesto. Prst prikazni meri na dve osebi, ki sta se pravkar sestali. Scrooge spet

prisluhne v nadi, da se mu vozel razreši.

Tudi ta dva sta mu dobro znana; sta bogata in ugledna trgovca. Scrooge si je vedno prizadeval, da bi imela dobro mnenje o njem; glede trgovine seveda, samo glede trgovine.

„Kako se imaš?“ vpraša prvi.

„In ti?“ odvrne drugi.

„Dobro!“ dé prvi. „Stari skopac“ je torej nazadnje dobil, kar mu je šlo?“

„Pravijo,“ odvrne drugi. „Mrzlo je, ne?“

„Kakor se za Božič spodobi. Ti se ne drsaš?“

„Ne, ne. Imam drugih skrbi preveč. Pozdravljen!“

Ne besedice več. Njiju srečanje, razgovor in ločitev.

Scrooge se je spočetka nemalo čudil, da pripisuje duh važnost navidez tako vsakdanjem pogovoru; ko pa čuti, da morajo imeti skrit namen, jame resno preudarjati, kaj bi to bilo. Komaj si je mogoče misliti, da so v kaki zvezi s smrtjo Jakoba, njegovega bivšega družabnika. To je brez dvoma stvar preteklosti, a področje te prošasti je prihodnosti. Tudi jih ne more spraviti v zvezo z nikomur iz svoje neposredne bližine. Ne dvomi pa, da vsebujejo, o komurkoli že veljajo, skrit nauk za njegovo lastno poboljšanje; sklone, zapomniti si vsako besedo, ki jo sliši in vsako stvar, ki jo vidi; zlasti hoče opazovati svojo senco, čim se pojavi. Pričakuje, da mu bo odkrito vedenje njegovega bodočega bistva končec niti, ki ga pogreša in mu pomagalo razrešiti ta zagonetni vozel.

(Dalje prih.)

Kultura.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI.

Drama.

Začetek ob 20. uri.

petek, 5. febr.: Koncert bolgarskega violinskega virtuozu Saše Popova, izv. (Dramske cene.)

6. februarja, sobota ob 15. pop.: »Za narodov blagor«, dijaška predstava po znanih cenah. Izven.

Opera.

Začetek ob pol 20. uri.

petek, 5. febr.: zaprto.

6. februarja, sobota: »Sree iz lecta, Poziv na ples, Capriccio espagnole«. Red C.

Dijaška predstava petdesetletnice rojstva Ivana Cankarja bo v ljubljanskem dramskem gledališču v soboto 6. t. m. ob treh popoldne. Vprizorjena bo Cankarjeva komedija »Za narodov blagor«. Pred predstavo bo govoril o Cankarju pisatelj in urednik Franc Albrecht.

Nedeljska operna predstava. V nedeljo, 7. t. m. ob 3. pop., se poje v operi znana melodijozna Massenetova opera »Manon« z gospo Lovsetovo ter gg. Banovcem, Betetom in Mitrovičem v glavnih vlogah. Predstava je ljudska in velja za njo znižane cene. Uprava opozarja zunanje posetnike, da naroče lahko sedeže potem dopisnice pri upravi gledališča. Te vstopnice ostanejo rezervirane do ¼ na 3. pri operni blagajni.

Danes v petek ob 8. uri zvečer v dramskem gledališču koncert violinskega virtuozu Saša Popov. Predprodaja vstopnic v operi.

Svetovnoznani pevec Šaljapin nastopi v Belgradu in Zagrebu. Kakšen program si izvoli, še ni znano. Gledališka javnost želi da bi Šaljapin pel naslovno ulogo v operi Musorgskega »Boris Godunov«, s katero si je umetnik pridobil svetovno slavo. Za svoj koncert v Belgradu prejme Šaljapin 170.000 dinarjev.

Pesnik in kulturni delavec Mirza Safvet (dr. Safvetbeg Bašagić) proslavi te dni petintridesetletnico svojega književnega dela. Ko je pred leti kot mladenič pribeževal po raznih listih svoje pesmi, ki so bile polne muslimanskega in orientalskega življenja ter ognja, jih je vsa balkanska javnost sprejemala z največjim zanimanjem in priznavanjem. Posvetil se je profesorskemu poklicu. Študiral je na Dunaju, proučeval predvsem orientalske jezike in promoviral za doktorja modroslovja. Od l. 1900. do 1906. je predaval v višjih razredih sarajevske gimnazije arabski jezik in slovstvo. V tej dobi je ustanovil prvi muslimanski list »Behar«, ki ga je prvo leto sam urejeval. Obenem je osnoval dijaško podporno društvo »Gajret«, nato pa »Udruženje muslimanske omladine«. Mirza Safvet, ki je bil rojen l. 1870. v Nevesinju, je vse svoje življenje posvetil prosvetnemu in humanitarnemu delu, zato pripravljajo petintridesetletni proslavi njegovega delovanja razne svečanosti.

Stanovanjska beda in čudna praksa višje inštanice.

Značilen in poučljiv je naslednji slučaj, kako reakcionaren je sedaj veljavni zakon o stanovanjih in pravilnik odnosno naredba o izvrševanju istega in kako se ta na škodo najemnika-proletarca lahko uporablja in razlaga.

Nek najemnik — ime in kraj sta postranskega pomena — je dobil od hišnega lastnika, ki je dotično poslopje kupil, odpoved, ker je kupec reklamiral stanovanje za sebe, kar je po zakonu popolnoma v redu. Da bi ne trebalo dolgovoznih prošelj, sta predlagala novi lastnik hiše in najemnik, naj bi se jima dovolila prostovoljna zamenjava stanovanj. Temu pa je ugovarjal lastnik one hiše, v kateri stanuje kupec dosedaj in v katerega stanovanje naj bi se uselil odpovedani.

Ker je menjava stanovanj mogoča le sporazumno z obema hišnima lastnikoma in je lastnik hiše, v kateri stanuje kupec, ugovarjal, se je ta namera izjalovila. Na to je stanovanjsko sodišče nakazalo odpovedaneu stanovanje, v katerem biva kupec, toda proti temu se je zopet pritožil lastnik dotične druge hiše — mimogrede omenjeno je ta

lastnik bančni denarni zavod — in glejte, čudo golemo, kaj se zgodi! Višje stanovanjsko sodišče je dodelitev stanovanja odpovedaneu razveljavilo, češ, da govori stanovanjski zakon le o tem, da razpolaga stanovanjsko sodišče prve stopnje le z »že izpraznjenimi« stanovanji, a stanovanje dotičnega kupca, ki je našemu človeku stanovanje odpovedal, pa efektivno še ni »prazno« ali kakor pravi zakon »izpraznjeno«. Bože moj, ali se ne pravi to iskati dlake v jajcu? Saj bi se bila vendar odpovedaneu in novi lastnik selila v istem momentu in bi naravno postali obe stanovanji za oba prizadeta v istem momentu v resnici prazni, ali »izpraznjeni«, obenem pa bi se bili obe dve stanovanji v istem momentu zasedli, ker bi se bili obe stranki preselili. In tako bi bilo ustrezno kupen hiše, ki bi se rad vselil v svojo hišo, in odpovedaneu, ki se mu mora novo stanovanje nakazati prvenstveno po določilih zakona.

Toda ne. Ustreglo se je pritožbi buržuja-kapitalista in to z naravnost gorostasno razlago mrtvega besedila okornega stanovanjskega zakona, ki je neroden in nepraktičen tako, kakor so bili nerodni njegovi duševni očetje.

Sedaj čaka odpovedaneu v svojem dosedanem stanovanju, ker na cesto vendar ne more po zimi, kupec, lastnik posesti, pa ne more v lastno hišo! Živela pamet!

Križem sveta.

Ženska pri starih Indijcih. Iz stare indijske pravljice o ustvarjenju se zreali jako lepo takratno mišljenje Indijcev o ženskah. Pravljica pripoveduje, da je stvarnik najprej ustvaril moža, ko je pa hotel ustvariti še ženo, je uvidel, da je porabil vso snov. Zato je moral ustvariti ženo iz vseh mogočih sestavin. Dal ji je najlepšo zaokroženje meseca, valovite linije in upogljivost kače, dražestno oklepanje slaka, lahno utripanje bilke, vitkost in usbočenost vrbove veje, baržunasto mehko bo rože, lahkoto perja, krotek pogled golobice, pavovo domišljavost in prevzetnost, dijamantovo trdoto, končno pa še mačjo zahrbtnost in pretkanost.

Chamberlain, zunanji minister Velike Britanije — demokrat. Kakor poročajo angleški listi, namerava angleški kralj ministra Chamberlaina radi njegovih zaslug v Locarnu, odlikovati z visokim redom, ki ima francoski naslov »Pour le merite« (Za zasluge). Kralj Jurij je Chamberlainu ponudil tudi plemstvo, kar pa je ta odklonil z besedami: »Hočem, da me kličejo kot so zvali mojega očeta prosto gospod Chamberlain.« — Enako kot Chamberlain je odklonil plemstvo italijanski politik Giolitti, ko ga je hotel kralj Emanuele l. 1912. po italijansko-turški vojni imenovati za vojvodo sunejskega. Pri nas se pa vsak tepe za razne svetosavske stepene.

Papiga. Avstrijski trgovci, ki je potoval po Avstraliji, je poslal svojemu bratu na Dunaj nenavadno lepo in naučeno papigo. Ko se je vrnil, je najprej vprašal: »No, kako vam je bila všeč papiga? V zadregi je spravila iz sebe gospodinja: »Malo pusta je bila!« »Pusta? Za božjo voljo, pa je niste spekli in snedli? Štirinajst jezikov je govorila!« Brat je tlesnil z rokami: »Ježeš Marija, zakaj pa ni nič rekla!«

O veličanstvih. Nekoč je saški kralj pozval k sebi dr. Zeissa, intendanta dvornega gledališča v Dresdenu. »Zeiss! Aha optik iz Jené, si je mislilo veličanstvo in se jelo z intendantom poogovarjati o daljnogledih. To je trajalo četrt ure. Končno je pobočnik kralja opozoril, da to ni optik, marveč intendant njegovega dvornega gledališča. »No,« je odvrnil kralj, »naj se o gledališki umetnosti tudi nič ne razumem.«

Ko so l. 1911. ob znani kitajski revoluciji rezali Kitajcem kite, so jih odkupovali inozemski prekupčevalci in delali z njimi imenitne dobičke. Svojo robo so pošiljali povečini v Ameriko in Evropo. Sedaj pa je ta kupčija vzpričo takozvane »dečje frizure« ponehala. — Omeniti pa je, da se dečja frizura že izgublja, in da je dame velikega sveta v kratkem ne bodo več nosile.

Dnevne novice.

Zgodba o petih prstih. Nekoč je bilo pet prstov. Prvi — Ninčič pravi pijmo, drugi — Radič pravi jejmo, tretji Stojadinovi pravi, kje bomo pa dobili, četrti Pribečević pravi, ej, mami bomo vzeli, a peti Janjič reče: »Jaz pa povem vse atu — Pašiču. Nato so pa skočili vsi nanj in ga nabunkali. Ata je vse izvedel, a je z jovijalnim obrazom izjavil vsem skupaj: »Deco, nemojte, inace pa radite, štogod hočete, samo da glasate za proračun!«

Ogromna moč in ogromno delo! »Slovenec« poroča pod velikim naslovom: »Krščansko socijalno delavstvo na Dunaju« i. dr. tudi sledeče: »Dunajsko krščansko socijalno delavstvo je imelo 31. jan. svoj redni občni zbor. O poslovanju organizacije je poročal predsednik, poslanec Leopold Kunschak. Krščanska delavska zveza za mesto Dunaj ima 4800 rednih in plačujočih članov. V zadnjem letu je pridila 175 sestankov in zborov. Organizacija je v 1776 slučajih uspešno posredovala za službe. Zelo delaven je tajnik Bahradning, ki je imel sam 33 shodov in sestankov samo v dunajskem mestu. Zbor mu je izrazil posebno zahvalo. Velika je res ta moč in še večje delo krščanskih socijalcev na Dunaju. Ako so povsod tako močni, ni čudno, da morejo socijalni demokratje v Avstriji vladati in ne vemo zakaj so potrebni še oni napadi v »Slovenec« na avstrijsko socijalno demokracijo. Gospoda je silno skromna. Mi na »Slovenčevem« mestu bi kaj takega niti ne priobčili, marveč se skrili pod mizo...«

Nova opozicija. — Dosedaj smo poznali le opozicijske poslance, nikakor pa opozicijske velike župane. No, pa imamo tudi to vrsto opozicijskecev v naši državi, in sicer baš v naši pokrajini in pohlalni Sloveniji. »Jutranji list« piše namreč, da je mariborski veliki župan prešel v opozicijo, to pa zaradi tega, ker je od patrijotskega plesa pri Goetzu v Mariboru, krenil naravnost v privatno stanovanje dr. Lipolda, kjer da so bili zbrani i Pribečević, i Zerjav i drugi taki državni nevarni opozicijskinci. Kot veliki župan naše male države in še manjšega političnega življenja bi ne smel na ta ponočni sestanek — pravi »Jutranji list«. Nak, radičevi listi so pa res v vsem modri in dosledni.

Usmilité se nas! Namreč tistih, ki moramo dan za dnem po tržaški cesti. In teh nas je na tisoče in tisoče, ker je Tržaška cesta močno obljudena, tam je tudi tobačna tovarna, in torej ljudi, ki morajo tod, vedno zadosti. Tako zanikrno in neverjetno zanemarjene ceste je malokje še celo v Ljubljani sami, ki se v pogledu blatnih cest in ulic lahko kosajo z najboljšimi zaostalimi slavonskim gnezdami. Članom gerentskega sveta bi prav iz sra privoščili kratek izprehod po tej cesti. Mislimo, da bi nato pač ukazali, da se mora vsaj trotoar za silo urediti, da ne bodo ljudje grdega dne kar obtičali v blatu, odkoder jih bo treba rešiti s posebnimi dvigalnicami, ki jih bo morala občina na svoje stroške tja pripeljati. Škandalozno, vnebovpijoče, odurno je stanje te ceste, in zlasti trotoarja. Blata je tam toliko in takega, da mora pasant ob vsakem koraku želeči naglo smrt tistim, ki so te neverjetne zanemarjenosti krivi. Pod nogami se udara, ni samo raztajaajoči sneg in dež in vse drugo, je še to, da je tam teren ilovnat; bedni zemljan mora tod ob vsakem koraku dobesedno do gležnjev v blato. Večkrat se je že pisalo v našem in v drugih listih o škandaloznem stanju te ceste, pa nič ne pomaga. Izgovorov ni za občino, ker za silo posipati vsaj trotoar ni nobena težka reč in zato ni treba posebnega proračuna. To je le zanemarjenost, zanikrnost, slovensko azijska lenoba in brezbržnost! Posipajte vsaj trotoar, vsaj za silo, pasja noga!

Sodrug dr. Lev Winter, znani češki socijalni politik in prvi minister za socijalno skrb v čsl. republiki je slavil konec januarja svojo petdesetletnico. Izvoljen je bil v parlament prvič l. 1907., bil od takrat nepretrgoma eden najvplivnejših govornikov čsl. soc. demokracije v dunajskem parlamentu, po prevratu je bil član revolucionar-

ne Narodne skupščine ter bil l. 1920. in 1925. izvoljen v poslansko zbornico. Prvič je bil minister za socijalno politiko do 15. marca 1920 in drugič je bil imenovan na to mesto 28. marca 1925. Vsi važnejši delavski in socijalnopolitični zakoni na Čehoslovaškem so njegovo delo. Zlasti prednjači tu njegovo delo za socijalno zavarovanje delavstva, ki je bilo uzakonjeno l. 1924. Sodr. Winter je znan tudi po svojih socijalnopolitičnih in narodnogospodarskih delih in spisih.

Köln svoboden. 30. jan. so zapustile okupacijske čete angleške armade z vsemi svečanostmi Köln, ki je bil od njih zaseden nad sedem let. Od slej bo vzdrževala red zopet nemška policija. Na mestu, kjer je vihrala doslej angleška zastava, je zaplapolala belo rdeča barva mesta Köln, ki jo je množica navdušeno pozdravljala.

V kratkem dobimo iz Francije nove zlatnike in sicer po 20 Din. Pravijo, da je izdelek lep. Pa naj kdo še pravi, da ne napredujemo — če drugega ne poleg strahovite brezposelnosti in gospodarske krize, imamo vsaj nov denar. Samo radovedni smo, koliko je zlatnike zaračunala Francija. Navadno so dražji, kot pa je vreden izdelek.

Bosna je čudna dežela. Zadnjič je doživela strahovite povodnji, ki so zrušile več domov in zahtevale tudi mnogo človeških žrtev, sedaj pa je dočakala potres, ki je ponekod dobro zmajal stene.

V mariborsko carinsko afero, ki je dvignila toliko prahu in vrgla carinsko uradništvo v tako slabo luč, je dosedaj zapletenih 12 znanih oseb. Izmed teh jih je sedem carinskih uradnikov. Pri spomladanski poroti se bodo morali že zagovarjati.

Zrtev poklica je postal progovni čuvaj Ilija Jeftimović iz Skoplja. Svojo službo je vršil na mostu čez reko Vardar. Ponoči ga je vrgel vlak v reko, na mostu so dobili samo ostanek noge in nekaj krp obleke.

Požar v Celju. V sredo zvečer je nenadoma izbruhnil v Celju požar in sicer v tovarni testenin »Savinja«. Zgorela je streha in precej zaloge. Škoda cenijo na 300.000 Din. Kako je nastal požar še ni dognano.

Napadalec, ki je oropal in težko ranil posestnika Toplaka iz Dornove pri Ptujju so že ujeli. Je to 18-letni fant, že večkrat kaznovan, pohajač in nevaren tat.

Igranje z ognjem je rado usodno. V Trnovem pri Varaždinu je šla neka mati po opravih v hlev, petletnega otroka pa pustila pri ognjišču. Otrok se je igral z ogorki in prižigal dračje, pri tem se mu je pa vnela obleka. Ko se je vrnila mati iz hleva, je bil otrok že ves v opeklinah in čez dve uri je tudi v strašnih mukah umrl.

Samomor. Mornariški časnik Leopold Kunc, ki je bil nedavno premeščen iz Kotora v Novi Sad, se je te dni ustrelil. Vzrok samomora je baje nezdravljiva živčna bolezen.

Prebrisana tatica in vlomilka se je pojavila v Ljubljani. Posla je zelo večja. Vedno srečno odnese pete. V kratkem je zopet obiskala dva stanovanja na Starem trgu, v prvem si je »izposodila« 425 Din, v drugem pa 300 Din. Ima pa najbrž dobro zavetišče, ker je ne morejo zaslediti.

V Vojvodini razsajajo že dalj časa številne roparske tolpe, ki so prizadale prebivalstvu že nešteto zla. Oblasti so jim sicer že na sledu, vprašanje pa je, če jih dobe tudi v roke.

Nesreča. Mizarju Rudolfu Novaku je odrezala žaga prste na desni roki.

Neprevidnost. Učitelj O. F. si je hotel z britvijo odstraniti nadležna kurja očesa, pa se pri tem ranil. Zaranico se ni brigal, šele ko mu je noga izredno zatekla, je šel k zdravniku. Bil je krvno zastrupljen, ki bi kmalu zahtevalo amputacijo noge, da ni v zadnjem momentu iskal pomoči pri zdravniku.

Prireditve.

Društvo nameščencev mestnega dohodarstvenega urada bo imelo 6. februarja 1926 svojo prvo veselico v vseh prostorih Mestnega doma v Ljubljani.

Šport.

Trboveljski sodrugi za delavski šport. Tudi mi športisti iz Trbovelj pridružujemo predlogu za ustanovitev samostojnega delavskega Saveza, kakor je izšel iz krogov ljubljanskih športistov. Pozdravljamo požrtvovalnost in inicijativno ljubljanskih športistov, ki streme za razširjenjem športa med našo delavsko mladino. Tudi mi želimo, da bi se začelo delo nadaljevalo, in kaj kmalu uresničilo. Vsi športisti iz naše doline bomo z vso vnemo delali za proevit samostojnega delavskega Saveza. Trboveljčani že imamo svoj klub v »Svobodi«, kjer delujemo zaenkrat v bolj majhnem obsegu, to pa vsled tega, ker nimamo še svojih prostorov. Kljub temu pa delujemo in treniramo. Če se nam posreči dobiti spomladni primeren prostor, upamo, da bomo pokazali precejšnje uspehe. Vse tukajšnje delavce, ki imajo veselje do nogometa in druge športne panoge, in tudi vse sodruge nogometaše pozivljamo, da vstopijo v »Svobodo«, da skupno pokažemo svojo moč in voljo. Ko bo vsa delavska mladina prišla do spoznanja, da spada v razred ljudi, ki gredo po poti Marksizma, takrat bodo tudi delavski športni klubi postavljeni na pravi temelj. Delajmo sodrugi, da postane v kratkem naš delavski športni Savez tako močan in perfekten, da pošljemo lahko že letos našo reprezentanco na dunajsko delavsko Olimpijado, da podamo roke sodrugom iz ostalih držav. Pozivljamo vse ostale delavske športne klube v državi, da se pridružijo akciji za ustanovitev delavskega športnega Saveza. Na delo za samostojni delavski športni Savez Jugoslavije. — Športisti iz Trbovelj.

Vodni šport v Avstriji. Dunajsko delavsko plavaško društvo je prošlo leto zelo napredovalo. Njegovo obrežno kopališče se je oprostilo finančnih obveznosti. Število obiskovalcev kopališča je znašalo nad 100.000. Večeri prirejani v dvoranskih kopališčih so bili močno obiskani, da čisto celo prenaepolnjeni. Letošnje poletje so nameravane sledeče prireditve: Tekmovanje za prvenstvo v plavanju in skokih, mednarodne plavalne tekme, amalijsko kopanje, plavanje »skozi Dunaj« ter Donavski kanal (oboje povodom dunajske mednarodne športne slavnosti).

Jak.

Finsko-lotiška tekma v hokeju na ledu v februarju. Riško moštvo za hokej na ledu bo priredilo 12. februarja v Temperu in dan pozneje v Helsingforsu tekmo s finskimi sodrugi. — Eno finsko nogometno moštvo bo na pomlad odpotovalo v zahvalo za obisk v Rigo, da odigra eno igro z lotiškimi moštvom.

Jak.

Športno gibanje v Belgiji. V vsakoletnem tekmovanju v gozdnem teku belgijskih visokih šol, ki se je vršilo koncem januarja v Bruslju, je zmagal delavski športnik Barbez, ki se je odlikoval že na Olimpijadi v Frankfurtu. Barbez je tekmoval za Delavsko akademijo v Charleroiu. — O Božiču so otvorili v Volvordu novo igrišče, kar

je bilo omogočeno vsled velike požrtvovalnosti delavskega prebivalstva. — 10. januarja se je vršil kongres belgijske delavske športne zveze, ki se je pečal z organizacijo zveznih telovadnih slavnosti v l. 1926. in z nastavitvijo stalnega tajnika za zvezo. — Jak.

Mednarodne telovadne igre. Za vršitev mednarodnih telovadnih iger se vrše pogajanja med Švicarsko delavsko športno zvezo in nemško Zvezo. Predvideno je zaenkrat, da nastopi eno züriško mestno moštvo proti enemu nemškemu moštvo o Veliki noči v kakem srednjem mestu. Revanžna igra bi se odigrala o Binkošti v Bazlu.

Mednarodna delovna zajednica delavskih radio-zvez. se je sklenila na konferenci Delavskih radio-zvez Nemčije, Avstrije in Češkoslovaške, ki se je vršila v Pragi. Zajednica naj tvori temelj bodoči Delavski radio-internacionali. — Jak.

Celje.

Ljudski demagogi na delu. Občinski odbor občine okolica Celje je v škripih, ker se bliža vprašanje zgradbe okoliške šole svoji končni rešitvi. Klerikalci v zvezi s takozvanim nemškim občinskim odbornikom, bi radi na vsak način zgradbo šole preprečili. Nam je znano, da je to vprašanje že 50 let na dnevnem redu, pa so ves ta čas znali razni intriganti zgradbo šole preprečiti. Dne 29. jan. 1926 se je vršil komisijonalni ogled gradbenih prostorov. Občina je namreč že kupila več prostorov za ta namen, ko bi se pa moralo začeti graditi, pa so našli zmirom kake ugovore, da ni bilo iz vsega nič. Tako čitamo sedaj zopet v »Slovencu«, da določen prostor ne odgovarja, da občinstvo zgradbo na tem prostoru odklanja ter da ni mogoče, da bi otroci hodili po 7 km daleč v šolo. Sedaj so klerikalci naenkrat za to, da se zgradi kar dve šoli, medtem pa še za eno ne morejo spraviti skupaj denarja. Denar pa je tudi tu glavno in kardinalno vprašanje, zaradi katerega hočejo zgradbo preprečiti. Klerikalcem se sedaj naenkrat smilijo otroci, ki so do danes hodili v mesto v šolo, niso se jim pa smilili, ker so bili natlačeni v nehygieničnih prostorih. Klerikalci imajo celo to predznost, da pišejo v »Slovencu«, da so si v tem pogledu vse stranke edine. Tudi na gori omenjeni komisiji so hoteli napraviti takšen utis. Naši sodrugi, občinski odborniki, so jim pa štrono temeljito zmešali. V imenu socijalističnega kluba je podal s. Vodopivec sledečo izjavo: »Zahtevamo takojšnje zidanje nove šole. Mi smatramo zavlačevalno politiko sedanje občinske večine škodljivo, posebno škodljivo od strani občinskega kluba takozvane »Nepolitične gospodarske stranke« (Nemci), katera se dan na dan trudi, da prepreči zidanje novega šolskega poslopja. Od naše strani tudi glede prostora ni nobenega ugovora.« Odločen nastop naših sodrugov je onemogočil reakcionarne namene te nepotrebno sklicane komisije. Stvar je bila zapečatená že na seji občinskega

sveta, ki se je vršila v nedeljo, 31. jan. Občinski svet se je moral odločiti zaradi najetja potrebnega posojila. Predlog s. Hrastnika je bil z večino glasov sprejet. Predlog se glasi: »Posojilo naj preskrbi okrajni šolski svet po najnižji obrestni meri, na dobo 15 let. Gradbeno delo se sme oddati le domači tvrdki, katera pa mora zaposliti v prvi vrsti domače delavstvo.« Predlagal je poimensko glasovanje. Proti predlogu so glasovali gg. Omladič, Pečuh in Pristošek. Po glasovanju pa je začela peči vest tudi g. Pristoška, kateri je zahteval, da se zapiše v zapisnik, da on ni proti šoli, če ravno je proti glasoval. Sodrugi Vodopivec pa je ugotovil, da se je še pred kratkim gosp. Pečuh dieldirano izrazil, da je proti šoli, ker jo bo moral on plačati. Sodrugi Hrastnik je pa dodal: »Gospodje, ki sedaj pravijo, da so za šolo, akoravno so glasovali proti najetju posojila, se mi zdijo kakor tisti, ki vidi da rabi obleko in je zato, da si jo kupi, pa je potem noče plačati.« Splošni smeh je spravil Pečuha iz ravnotežja. Začel je na ves glas vpiti: »Jaz sem še tudi danes proti šoli, mi Gaberčani bomo največ plačevali.« Medklic s. Šmerca: »Ne vi, temveč delavstvo plačuje davke! Naši sodrugi bodo borbo za šolo nadaljevali.« Izvolil se je nato brez debate tričlanski šolskogradbeni odbor, v katerega so bili poslani, Sodrugi Hrastnik, gg. Srenčan in Fazarine.

Ruše.

Delavska kulturna »Svoboda«. Ruše, priredi v soboto zvečer 6. t. m., v prostorih g. Brejca družabni večer s petjem in plesom. Vstopnina prostovoljna. K obilni udeležbi vabi odbor.

Šoštanj.

Kaj govori tržna torbica v Šoštanju: Po cesti grede vprašam začuden: kam vse te žene s torbicam? — »V novi konsum, kateri se je pred kratkim otvoril« — mi odgovori zavestno ena izmed istih. Takoj sem letela domov, zgrabila za torbico, ter brez obotavljanja hitela za njimi. Vsa zasopla in začudena sem si, tja prišedši, ogledala to krasno trgovino. Srce mi je poskalovalo od veselja, še bolj vesela sem pa bila, ker sem videla, da se v tej trgovini dobi samo dobro blago in po zmernih cenah. Vse se mi je tako dopadlo, da ne morem in tudi nočem nikamor drugam, kakor v našo prodajalno Kons. društva za Slovenijo. Zatorej kličem vam vsem, ki še tod ne kupujete, da ne premišlujete dolgo, storite tako kot sem jaz, pa boste gotovo zadovoljni. Naš klic naj bo: »Vse kupujte vsi le v Konsumnem društvu za Slovenijo«. — Tržna torbica.

Hrastnik.

Si tacuisses... Gosp. Prodner, ali še bolje, nekdo v njegovem imenu, ki ga najbrže vest peče, se je zaletel v eni izmed zadnjih števil »Napreja« tudi v mene, seveda na svoj znani jezuitski

način... Da, gosp. Prodner, iskal sem z vami vred pravice in poštenja, pa na žalost nisem tega našel niti pri vas, takozvanih doslednih socijalistih. In če sem bil toliko vprežen svojčas v Bernotov voz, da sem nazadnje tudi še kruh izgubil, pa vseeno šel proč od vas, si bodo ljudje, ki znajo misliti, vendarle vprašali, kakšni so bili vzroki. Nekateri ljudje bodo tako vprašali, površneži vaše vrste pa enostavno pravijo, da sem šel radi korita. Pa g. Prodner dobro ve, da sem zapustil Bernotov »čedni« ovčnjak veliko prej, nego sem nastopil svojo sedanjo službo. Seveda je stvar Prodnerjevega značaja, da pripoveduje svetu vse mogoče, samo resnice ne pove. Pa če sem po dolgi brezposelnosti, povzročni tudi radi g. Prodnerja, nastopil sedanjo službo, sem to storil radi tega, ker mi je ta služba bila ponujena. Nisem pisaril nobenih dopisov, da bom ponižen in priden, kakor je to svojčas pisaril Stokovski komisiji sedaj zopet Bernotov Leskovšek, in tudi nisem šel prosjačiti za službo k stokrat od Bernotovev opljuvanemu dr. Korunu, kakor je to pretekli mesec napravil sedaj še vedno Bernotov nepomirljivi borec Rejc. Tudi to je stvar značaja, če kdo očita drugim, da so se prodali, pri tem pa nič ne vidi samega sebe. Rad bi vedel, ali je gosp. Prodner tudi radikal, če je v državni službi kot železničar pod vodstvom radikalnega g. ministra? Zakaj pa ne zapustijo državne službe v reakcionarni državi kot Bernotovi »dosledni socijalisti« železničar Kisovec ali pa učitelj Möderndorfer obenem s Prodnerjem vred? Po tej logiki bi morali pravzaprav vsi bernotovci zapustiti svoje službe in se okleniti le svojega omnipotentnega »Skupnega doma«. Seveda, Bernotovi oprodi poznajo moralo le za druge, zase pa ne. Je tudi posebna vrsta socijalizma, če kdo sedi na gorkem, pa drugemu, ki je svojčas izgubil kruh tudi radi njega, sedaj očita, da so drugi šli s trebihom za kruhom. Take nasvete znajo dati le kapitalisti. Bil sem že precej po svetu, morda več kot vi, pa se takrat nisem pajdašil s prevodi pod pazduho okrog klerikalnega »Mira« in bom zopet šel, če bo treba, ne da bi se za to posluževal denarja bivše Šušteršičeve banke — kot »dosleden socijalist«... Kar se pa tiče mnenja nekkih ožjih prijateljev okrog g. Prodnerja, o katerih se je pred kratkim sam Bernot zaničljivo izražal kot o pijaneh itd. meni ne more škodovati. Zavedam se, da Hrastnik ni Prodner sam, in njegovi ožji »antiabstinentje« tudi ne, in ni torej mnenje teh ljudi merodajno. V Hrastnik bom vedno zahajal, kadar me bo volja, ne da bi za to vprašal ne Prodnerja ne Bernota. Pa sem siguren, da kar se tiče javnega mnenja v Hrastniku, bo to javno mnenje bolj na moji strani, kakor recimo na strani samega Bernota, ki je Prodnerju edina alfa in omega socijalistične resnice in — poštenja.

Jos. Pastorek.

Širite »Del. Politiko«!

KRUH

iz Prve delavske pekarnе v Ljubljani je

najboljši.

Zahtevajte ga v vsaki prodajalni!

Ysak zaveden delavec in vsaka izobrazbe željna delavka bi morala biti naročena na družinski mesečnik

„POD LIPO“

ki izhaja že tretje leto. — Y letu 1926 prinese zanimivo povest Griška in njegova žrtev, iz življenja ruskih delavcev, ki jo je spisal slovenski delavec, dolga leta vojni ujetnik v ruskih delavskih centrih, lepo črtico »Bela duša« znamenite delavske pisateljice Ade Negri, mične povesti, novele in črtice delavskih pisateljev Lovro Kuharja, Čulkovskega, K. Kocjančiča, I. Yuka, Mile Klopčiča in drugih. — Y l. 1926 bo izhajal »Pod lipo« v novi opremi.

Naročnina na leto Din 36.—. — Naroča se pri

„ZADRUŽNI ZALOŽBI“ v Ljubljani,

Aleksandrova cesta šte. 5.